

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2013–2016

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Daniela Radinová

**Vliv televize a internetu na projevy agresivity v chování
žáků prvního stupně základní školy**

Praha 2016

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Alena Svobodová, CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2013-2016

BACHELOR THESIS

Daniela Radinová

**Influence of television and the internet to aggression in the
behavior of pupils at primary school**

Prague 2016

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

doc. PhDr. Alena Svobodová, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Daniela Radinová

Poděkování

Ráda bych poděkovala doc. PhDr. Aleně Svobodové, CSc. za věnovaný čas a trpělivost při vedení, praktické rady poskytnuté k tématu mé bakalářské práce a za vstřícné jednání při konzultačních hodinách.

Anotace

Cílem bakalářské práce je zjistit vliv televize a internetu na projevy agresivity v chování žáků prvního stupně Fakultní základní školy a mateřské školy Barrandov II. při PedF UK. V teoretické části bakalářské práce je definován pojem médium, vysvětlena funkce médií a význam televize a internetu. Ostatní kapitoly se zabývají psychickým vývojem jedince do dvacátého roku jeho života a objasňují pojmy agresivita a agrese. Pro účely zkoumání byla zvolena kvantitativní metoda dotazníkového šetření mezi dětmi a rodiči z výše zmíněné školy. Dalšími použitými metodami výzkumu problematiky agresivity jsou nestandardizované dotazování a pozorování na příměstských táborech.

Klíčová slova

Agresivita, aktivita dětí, internet, média, příměstský tábor, televize, vlivy médií, volný čas, výchova dětí, vývojová psychologie, rizika médií.

Annotation

The aim of this bachelor dissertation is to ascertain whether the influence of television and internet is manifested in the aggressive behavior of pupils in the lower level at the Faculty Primary School and Preschool School Barrandov II. at PedF UK. In the theoretical part of this dissertation, the term medium is defined, the function of media is explained as well as the importance of television and internet. Further chapters deal with the psychological development of the individual person till the age of twenty and there is an explanation of the terms aggressiveness and aggression. For the purpose of research, the quantitative method of questioning children and parents at the above mentioned school was selected. Other used methods in the research of the problematic of aggressive behavior are the nonstandard questioning and observation at suburban summer camps.

Key words

Aggressivity, children's activity, development psychology, education of children, free time, influence of media, internet, media, risk of media, suburban summer camps, television.

OBSAH

OBSAH	7
ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 MÉDIA	11
1.1 Definice médií.....	11
1.2 Funkce médií	12
1.3 Dělení médií	13
1.4 Televize.....	14
1.5 Internet	16
2 VLIV MÉDIÍ	18
2.1 Pozitivní Vliv	18
2.2 Negativní vliv	19
3 VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE DÍTĚTE	23
3.1 Dětství.....	24
3.2 Dospívání.....	27
4 AGRESIVNÍ CHOVÁNÍ	29
4.1 Agresivita.....	29
4.2 Agrese	31
4.3 Druhy agrese.....	32
4.4 Příbuzné pojmy.....	35
PRAKTICKÁ ČÁST	37
5 VÝZKUMNÝ CÍL	37
5.1 Výzkumné otázky a hypotézy.....	37
5.2 Výzkumný vzorek	38
5.3 Výzkumná metodika.....	39
5.4 Časová organizace výzkumu	40
6 VÝSLEDKY VÝZKUMNÝCH METOD	42
6.1 Pozorování.....	42
6.2 Nestandardizované dotazování.....	43

6.3	Dotazníkové šetření s dětmi	43
6.4	Dotazníkové šetření s rodiči.....	57
7	INTERPRETACE A DISKUSE VÝSLEDKŮ.....	69
	ZÁVĚR	73
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	75
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	77
	SEZNAM PŘÍLOH	78

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce nazvané „*Vliv televize a internetu na projevy agresivity v chování žáků prvního stupně základní školy*“ je problematika vlivu médií na děti v souvislosti s jejich agresivním chováním. Autorka si toto téma zvolila, protože má zkušenosti z práce s mládeží nejen na základní škole, ale i na školách v přírodě či na příměstských táborech, kde působila jako pedagogický doprovod. Na základě téměř každodenního kontaktu s dětmi předškolního i školního věku se snaží potvrdit, či vyvrátit stanovené hypotézy a zjistit, do jaké míry je dnešní mládež negativně ovlivněna médii.

V posledních letech se čím dál tím více hovoří o tom, že se dnešní mládež nedokáže sama zabavit, pokud nemá k dispozici mobilní telefon, počítač, tablet, televizi, různé herní konzole, nebo jiné technologické vymoženosti současné doby. Na zmíněných příměstských táborech si autorka tuto tezi ověřila, když viděla bezradné děti v přírodě, které neměly ponětí, jak si hrát. Nebyly zvyklé trávit volný čas pobytem venku s kamarády. V rámci volnočasových aktivit měla také možnost pozorovat následky přítomnosti internetu a médií ve výchově mládeže. Na mnohé situace reagovali sledovaní jedinci agresivním chováním. Mnozí pedagogové autorce však dosvědčili, že je agresivita nedílnou součástí dění na základních školách i během školního roku.

V bakalářské práci se proto autorka rozhodla provést průzkum na téma vliv televize a internetu na projevy agresivity v chování žáků prvního stupně Fakultní základní školy a mateřské školy Barrandov II. při PedF UK. Cílem průzkumu je zjistit, zda mají média vliv na projevy agresivity žáků prvního stupně této školy.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V první kapitole teoretické části se definuje termín média a nastiňuje se funkce médií. V druhé kapitole je popsán vliv médií, a to jak pozitivní, tak negativní. Třetí kapitola se zabývá vývojovou psychologií a mapuje jednotlivé vývojové etapy od prenatálního období až po dospívání. Čtvrtá kapitola se podrobněji zaměřuje na agresivní chování a agresi jako takovou.

V praktické části je představena historie Fakultní základní školy a mateřské školy Barrandov II. při PedF UK a vysvětluje se pojem příměstský tábor. Autorka v této části rozebírá cíl, průběh a časový plán výzkumu; stanovují se hypotézy. K ověření, či vyvrácení pravdivosti stanovených hypotéz je poté použita metoda dotazníkového šetření, pozorování a nestandardizovaného dotazování.

TEORETICKÁ ČÁST

1 MÉDIA

1.1 DEFINICE MÉDIÍ

Existuje celá řada definic, které tento pojem vysvětlují. Novináři, politici, psychologové i sociologové se o médiích zmiňují často, a to v nejrůznějších souvislostech či významech. Termínem „médiu“ definují hlavně tisk, rozhlas, televizi a také média založená na digitálním zpracování a přenosu dat, tzv. „nová“ média. (Jirák, Köpplová, 2003, s. 15, 16)

Pojem „médiu“ pochází z latiny a znamená prostředek, prostředníka, zprostředkujícího činitele neboli to, co něco zprostředkovává nebo zajišťuje. S výrazem „médiu“ se můžeme setkat v různých oborech, například ve fyzice, chemii, biologii, výpočetní technice i teorii sociální komunikace. A právě tyto obory, které se věnují různým projevům mezilidské komunikace, se označují pojmem „médiu“, tedy tím, co zprostředkovává nějaké sdělení. (Tamtéž, s. 16)

Za médiu může být považováno vše, co je prostředkem nebo prostředníkem mezi objekty, mezi nimiž funguje směnný význam. Médiem je vše, co má nějaký smysl, přenášený z jedné strany na druhou, kdy obě strany na základě společného kódu zprostředkovanému styku rozumí. V užším slova smyslu médiu slouží výhradně ke komunikaci a v nejužším slova smyslu se na média nazírá jako na prostředek masové či mediální komunikace. (Reifová, 2004, s. 139, 140)

Prokop (2005, s. 10) ve své knize *„Boj o média“* míní médii masová média a „masy“ definuje neutrálně jako velké publikum, nebo jako většinu určité společnosti. Masová média podle něho existují pouze tam, kde jsou velká publika. Velká publika jsou tedy předpokladem médií.

„V nejobecnější rovině jsou masová média považována za ustavené společenské instituce s vlastní svébytnou množinou pravidel a postupů, která je ale v celém rozsahu svých činností určována a omezována společností, v níž působí. Z toho vyplývá, že masová média jsou v podstatě závislá na „společnosti“, zvláště na institucích, jež představují a vykonávají politickou a ekonomickou moc.“ (McQuail, 2002, s. 22)

1.2 FUNKCE MÉDIÍ

Nalézáme spoustu činitelů, které ovlivňují vnímání funkce médií. Mezi takové faktory zajisté patří věk, vzdělání, kultura a nepochybně intelekt. Dále také záleží na úhlu pohledu; určitě jiná očekávání bude mít politolog, sociolog popřípadě pedagog.

McQuail (2002, s. 102, 103) ve své knize „*Úvod do teorie masové komunikace*“ uvádí několik teorií: první teorie říká, že hlavními funkcemi komunikace ve společnosti je stálé pozorování prostředí, tedy **informování**, dále vytváření vzájemných vztahů mezi jednotlivými částmi společnosti v souladu s prostředím, neboli **korelace**; v neposlední řadě přenos kulturního dědictví - **kontinuita**. Dále uvádí doplnění výše zmíněné teze, která k základnímu schématu přiřazuje čtvrtou funkci - **zábavu**, která je chápána jako součást přenášené kultury, která také poskytuje osobní uspokojení, oddech a uvolnění napětí, díky čemuž se lidé snáze vyrovnávají s problémy skutečného života. K těmto funkcím McQuail přidává funkci pátou - získávání neboli **mobilizaci**, kterou můžeme definovat jako masovou komunikaci sloužící k politickým a komerčním účelům propagandy.

Stručně řečeno lze tedy rozlišit základní funkce médií:

1. *„Informování – poskytování informací o událostech a podmínkách ve společnosti a ve světě, naznačování mocenských vztahů, podpora inovací a pokroku, usnadňování adaptace.*
2. *Korelace – vysvětlování, vykládání a komentování významů událostí a informací, poskytování podpory ustaveným autoritám a normám, socializace, koordinace izolovaných činností, vytváření konsenzu (společného postoje), nastolování posloupnosti priorit a signalizace relativního statusu.*
3. *Kontinuita – přenášení dominující kultury a objevování subkultur a nových trendů v kulturním vývoji, prosazování a udržování všeobecné přijatelnosti hodnot.*
4. *Zábava – zdroj pobavení, obveselení a rozptýlení, prostředek uvolnění, oslabování sociálního napětí.*
5. *Získávání – agitování pro společenské cíle ve sféře politiky, války, ekonomického vývoje, práce a někdy i náboženství“.* (McQuail, 2002, s. 103)

Masová média slouží k shromažďování, třídění a předávání informací jednotlivcům i celým sociálním skupinám, které je potřebují k plnění svých rolí ve společnosti. Dále mohou zastávat významnou funkci v období nebezpečí či krize jako varovné systémy. Také se používají k reprezentaci sankcí hrozících za deviantní chování, což slouží k udržení pořádku a hodnot ve společnosti. (Reifové, 2004, s. 67, 68)

Prokop (2005, s. 9) nahrazuje pojem „funkce“ výrazem „zájem“ či „výhoda“. Pokud média ovlivnila city lidí, hovoříme o tak zvané „emocionální funkci“. Když se média podílí na šíření propagandy, jedná se o „propagandistickou funkci“. A pokud se skrze média vedly veřejné diskuze, jde o „diskursivní funkci“ medií. Když vše označíme termínem „funkce“, pak nezískáme nic jiného než radost, že jsme vše pojmenovali.

1.3 DĚLENÍ MÉDIÍ

Možností jak dělit média máme mnoho. Rozdělují se například na **interpersonální** (telefon, email, pošta, Skype atd.) a **masová** (knihy, televize, internet atd.), nebo **tištěná** (noviny, knihy atd.) a **elektronická** (rozhlas, televize atd.), ale také na **komerční** (jsou sponzorována hlavně z reklamy) a média **veřejné správy** (jsou financována z poplatků za užívání služeb medií).

Můžeme kategorizovat dělení medií na **primární** a **sekundární**. Za primární média považujeme nonverbální komunikaci, řeč a jazyk. Jako sekundární média označujeme prostředky, které zaznamenávají a přenášejí danou informaci, například písmo nebo fotografie. Stejně tak prostředky, které tuto informaci přenášejí ke sledovatelům. Jimi se myslí mimo jiné televize, rozhlas nebo tisk. Označují se zkráceně jako „sdělovací prostředky“.

Jako další způsob dělení medií lze uvést rozlišení na média **tradiční** a **nová**. Mezi tradiční média řadíme například rozhlas, knihy, noviny, televizi a internet. Televize a internet se také chápou jako média nová, jelikož pracují s prvky interaktivity. Dále za nové médium považujeme také HbbTV, neboli Hybrid Broadcast Broadband TV, což je televize, která kombinuje televizní vysílání s internetem, a tak umožňuje divákovi přímou interakci s vysíláním. (Reifová, 2004, s. 134)

Reifová (2004, s. 132, 133) dále ve svém slovníku o mediální komunikaci zmiňuje dělení na média **horká** a **chladná**. Rozdíl mezi nimi spočívá v tom, že horká média jsou vysoce naplněna daty; naopak u chladných médií musí příjemce využít svou fantazii. Pro demonstraci představuje rozhlas jako médium chladné, zatímco televize patří do kategorie médií horkých.

1.4 TELEVIZE

Televize spadá pod nová elektronická média. Termín televize vychází z řeckého „télé“ (na dálku, dálkový) a z francouzského slova „vision“ (vidění). Za skutečného vynálezce televize se považuje John Logie Baird.

Pět variant pojetí pojmu televize:

1. Televize je elektronický systém přenosu pohyblivých obrazů spojených se zvukem, a to prostřednictvím vzduchu z pozemních vysílačů, stacionárních družic nebo kabelových rozvodů,
2. přístroj schopný příjmu televizního signálu,
3. obsah, který je tímto signálem nabízen,
4. jedno z odvětví mediálního průmyslu, které se věnuje výrobě a distribuci televizního vysílání,
5. prostředek masové komunikace, tedy projev společenské instituce. (Reifová, 2004, s. 259, 260)

V demokratických zemích lze rozlišit televizi soukromou a televizi veřejné služby (také státní). Rozdíl spočívá v tom, že soukromé televize fungují z financí získaných prodejem vysílacího času inzerentům a z doplňkových činností, kdežto televize veřejné služby je provozována z televizních poplatků. Dále bývá televizi připisována schopnost zesílit hodnoty hlavního myšlenkového proudu ve společnosti, kterou lze na základě toho sjednotit. (Tamtéž, s. 260)

Po svém vzniku v 50. letech navazovala televize na vysokou úroveň rozhlasové tvorby. Televizní produkce se rozvíjela velice rychle, už jen zásluhou špičkových odborníků vyškolených pro práci v rozhlase. Nejprve bylo vzdělání přirozenou součástí televizního

vysílání, poté v 90. letech došlo z důvodu komercializace ke změně. Příjmy z reklamy se staly pro televizi důležitějšími než veřejnoprávní funkce, což mělo neblahý vliv na vzdělávání. (Sak, 2007, s. 140, 141)

Televize nabízí více podnětů pro naše smysly; sledovat barevný obraz se zvukem je méně namáhavé než číst nebo soustavně poslouchat. Neustále přibývá více a více televizních stanic, které má divák k dispozici. (Řičan, 1995, s. 11) Novinkou poslední doby se stal televizor s 3D efektem, jenž umocňuje prožitek ze sledování širokého spektra nabídky televizních stanic (například filmů, sportovních zápasů, dokumentů atd.).

Během dne není televize sledována rovnoměrně. Denní vrchol sledovanosti nazýváme „prime time“, představuje nejvýnosnější část televizního vysílání. Podle průzkumu, který zmiňuje Sak, tento čas připadá na neděli od 20.00 do 21.30 hodin. (Sak, 2007, s. 140, 141)

Suchý (2007, s. 131) v roce 2003 přichází s výzkumem, kterým objasňuje, že v České republice sleduje televizní vysílání denně 44 % dětí ve věku od 5 do 14 let bez rozdílu pohlaví, přičemž celá čtvrtina dětí má vlastní televizor. České děti se řadí k nadměrným sledovatelům televize, tráví před ní 3,75 hodin každý den.

V České republice existuje zákon na ochranu dětí jako diváků před přímými negativními vlivy televizního vysílání. Úlohou tohoto zákona je ochrana dětí a mladistvých před šířením nevhodných obsahů v televizním vysílání mezi 6. a 22. hodinou. Do 22. hodiny jsou zapovězeny pořady obsahující pornografii a brutalitu. S ohledem na to, kolik hodin děti tráví před televizními obrazovkami (viz zmíněný výzkum Suchého výše), je velká pravděpodobnost, že mládež scény dětem nepřípustné v televizi stejně uvidí.

Televize má na diváky dokonce takový vliv, že si plánují svůj denní režim podle televizního vysílání a zároveň si i své domovy přizpůsobují televiznímu přijímači. (Reifová, 2004, s. 260)

Rozlišujeme mnoho druhů televizních pořadů. Patří mezi ně i programy vzdělávacího charakteru, které ale nejsou dětmi natolik preferovány. Ačkoliv Řičan ve svém díle

„*Krotíme obrazovku*“ uvádí jako jeden z mála pozitivních účinků televize, že Večerníček přispívá k vytvoření řádu v rámci dne, protože s jeho začátkem je čas ukončit hru a připravit se ke spánku. (Říčan, 1995, s. 49)

Pro mnoho lidí slouží televize jako nástroj k odreagování a snadný zdroj zábavy. Nutno však podotknout, že volný čas se dá strávit efektivněji, např. sportem, tvůrčí činností apod. Televize může být v některých případech dobrým „společníkem“ díky své rozmanitosti, informativní funkci a celosvětové osvětě, ale neměla by být „společníkem“ jediným.

1.5 INTERNET

Internet patří zatím mezi nejvyspělejší komunikační nástroje. Slouží k předávání multimediálních informací mezi počítači. Počátky zrodu internetu se datují na konec 60. let ve Spojených státech amerických a úzce souvisí se založením agentury ARPA. Za vznikem internetu stojí potřeba ministerstva obrany mít spojení odolné proti rušení, či napadení a přání vědců rychle přenášet větší množství dat. (Musil, 2003, s. 158)

Reifová (2004, s. 94) upřesňuje, že až přechodem na jednotný protokol TCP/IP (Transmission Control Protocol over Internet Protocol) v roce 1983 vzniká internet, jenž se definuje jako počítačová síť skládající se z větších a menších počítačových sítí po celém světě, prostřednictvím nichž dochází k výměně a přenosu digitálních dat.

Internet se šíří třikrát rychleji než kdysi televize, a dokonce desetkrát rychleji než předtím rozhlas. Podle výzkumu, který uvádí Musil (2003, s. 160-165), mělo v roce 2002 cca 620 milionů lidí přístup na internet. Ačkoliv byl původně vytvořen primárně k výměně informací, jeho funkce se stupňovaly, čím více byl dostupnější široké veřejnosti. V dnešní době internet zaujímá funkce podle obsahu, tedy informační, zábavné, komerční a komunikační (dálkově provozované služby).

Na základě jmenovaných funkcí má internet pozitivní přínos zejména v oblasti zpřístupnění kultury, zábavy a názorných informací pro širokou škálu obyvatelstva. Přispívá ke zvyšování aktuálnosti informací a bezprostředního poznání lidí, se kterými

nemůžeme být v osobním kontaktu. Internet se považuje za interaktivní médium nemající žádné omezení. (Musil, 2010, s. 100)

Musil (2003, s. 174-179) ve své knize zmiňuje, že: „*internet je zneužitelný jako každá lidská aktivita*“. Dále uvádí, že je velice snadné si na tomto médiu vytvořit závislost. Jedná se o „nemoc“ srovnatelnou se závislostí na drogách. Dopady na psychiku a život závislého se projevují ztrátou smyslu pro realitu, rozpadem sociálních vazeb, ztrátou norem chování, rozkladem rodinných vztahů, izolovaností a depresí. Jedinec této „droze“ obětuje především svůj čas, což může ovlivnit nejen jeho zdravotní stav, ale také zaměstnatelnost. Závislost se týká online her, chatování nebo sledování erotických stránek.

2 VLIV MÉDIÍ

Setkáváme se s množstvím pozitivních, ale také negativních názorů různých odborníků zabývajících se médií ohledně jejich vlivu na jedince či společnost. Pozitivní jsou například v tom, že by média mohla mít kladný vliv na utváření nové veřejné sféry a politické scény. Za ty negativní se považují názory typu zkreslování přenášené informace, vytržení z kontextu reality apod.

Pokud se hovoří o vlivu médií, je tím myšleno dlouhodobější, trvalejší působení médií, a to jak z hlediska nabízených obsahů, tak samé existence médií. (Jirák, Köpplová, 2003, s. 152)

Média mají významný dopad na jednotlivce i na společnost. Ovlivňují chování, postoje či názory jedinců, mohou rozšiřovat obzory poznání, vzdělávat, pomáhat v politickém i spotřebitelském rozhodování, ovlivňovat životní styl, ale také děsit, vyvolávat napětí, navádět ke společensky nežádoucímu jednání či uvádět v omyl. Nehledě na to, že mohou posilovat i ohrožovat stabilitu společnosti, podporovat nebo naopak brzdit společenské změny. Nepanuje jednota v tom, čím vlastně média ovlivňují jednotlivce i společnost a jaké povahy toto působení je. Média se dají považovat za společenské veličiny natolik významné a provázané s dalšími institucemi, že jejich podíl na stavu společnosti či rozpoložení jedince nelze izolovat a zkoumat samostatně. Autoři dále také zmiňují, že je třeba brát v úvahu širší souvislost, jelikož není možné hovořit o vlivu médií, aniž bychom zároveň nehovořili o moci kultury. (Tamtéž, s. 151, 152)

2.1 POZITIVNÍ VLIV

Informace jsou nejcennějším zdrojem lidského poznání. Mediální organizace se v první řadě věnují produkci a distribuci znalostí a vzdělávání v nejširším slova smyslu. Zprostředkované informace, obrazy a myšlenky mohou být pro většinu lidí hlavním zdrojem uvědomování si historie a událostí, jež se staly nejen v minulosti, ale i v současné situaci. Média archivují vzpomínky, a tím poskytují možnost lépe se orientovat v budoucnosti. Prezентují standardy, modely a normy, poskytují kontakt s hlavními institucemi. V případě hodnot a idejí suplují média ve společnosti vliv,

který dříve měli rodiče, církev, škola, sourozenci či kamarádi. Proto jsme na médiích prakticky závislí v „dobrém slova smyslu“. (McQuail, 2002, s. 87, 88)

Suchý (2007, s. 57, 58) poukazuje také na to, že pokud omezíme či úplně vyřadíme televizi ze života dětí, bude to mít za následek jejich vyčlenění ze sociálního prostředí. Kromě toho zmiňuje, že: „*pokud dítě nemá možnost sledovat televizi, je to pro jeho vývoj nebezpečné*“. Některé děti jsou schopny mezi pořady velmi spolehlivě rozlišovat a vyberou si úmyslně ty, které rozšiřují jejich obzory. A v takovém případě mohou televizní relace skutečně předat kulturní a společenské hodnoty.

Ačkoliv se odborníci shodují převážně na negativních vlivech médií, existuje i celá řada pozitivních faktorů, které nejsou tak často zdůrazňovány. Jako například; média mohou být prostředkem při relaxaci a odreagování. Také vzdělávají a rozšiřují obzory, v případě potřeby média dokáží varovat i před nadcházejícími hrozbami. Dále slouží k zábavě a navazování společenských kontaktů, včetně získávání nových pracovních příležitostí. Určitě je nutné podotknout, že média udávají nové trendy v různých odvětvích a v poslední době se také rozmohla pomoc skrze média v nouzových situacích (týrání dětí a zvířat, pomoc při hledání pachatele či nezvěstných osob atd.).

2.2 NEGATIVNÍ VLIV

Nezpochybnitelným faktem zůstává, že média velice ovlivňují myšlení, jednání, chování a prožívání lidí. Tato moc se dá použít pro dobré účely, ale na druhou stranu může být i nebezpečná. Protože prostřednictvím médií dochází nezdědka k manipulaci s informacemi, zjednodušování reality a kladení důrazu na nevýznamná hlediska, a tím ponížení důležitých informací a jednostranné preferenci určitých názorů. (Čermák, 1998, s. 90)

První negativní vlivy nových médií se objevily už v polovině 19. století ve formě válečného zpravodajství. Především během první světové války se společnost přesvědčila o neomezeném vlivu médií. Obě válčící strany používaly média k propagování svých zájmů. (Suchý, 2007, s. 39, 40)

Suchý (2007, s. 57) také uvádí některé účinky médií, které nejsou běžně prezentovány odborníky masové komunikace, přestože je běžně uznávají nebo přímo popisují. I když ubereme, či vynecháme násilné scény, tak si divák přesto tyto scény na základě své představivosti a fantazie domyslí v daleko větší míře brutality.

Médiím se mohou připsat i účinky, které bývají opomíjeny, jako je účinek přítomnosti média samotného, neboli **reciprocal effect** (zpětného účinku). Suchý to vysvětluje na příkladu, kdy fotbaloví fanoušci vědí o přítomnosti televizní kamery a cítí možnost vystupovat před obrovským publikem, což může mít za následek propuknutí agresivního jednání. To znamená, že televize sama agresí spustí, aby následně tento záběr využila k prezentaci a ukázala jej široké veřejnosti. Hrozí, že dosud nezúčastnění diváci si dodají odvahy k podobnému jednání. Suchý se také domnívá, že podobný mechanismus funguje v případě terorizmu. Fundamentalistům nejde o zabití co možná největšího počtu lidí, ale o to, aby se o jejich činu co nejvíce lidí dozvědělo. Čím více se o těchto událostech informuje, tím více totiž svádějí k opakování a napodobení. S reciprocal effectem souvisí **landslide effect** (lavinový účinek), ten vytváří mylné představy o realitě, a tím ovlivňuje postoje a chování lidí. (Tamtéž, s. 57, 58)

Autor se dále zamýšlí nad vlivem reklamy na děti, která je součástí televizního vysílání. Jako příklad uvádí německé děti, které ve škole namalovaly modré a fialové krávy, jelikož neviděly jinou krávu než Milku z reklamy. Byly prováděny průzkumy mezi dětmi ve věku od šesti do třinácti let, ve kterých se zjistilo, že reklamě věří 33 % šestiletých dětí, zatímco od devíti let je to už jen každé desáté dítě. Reklama je mocná, vliv má nejen na děti, ale také na dospělé. Už jenom pro to, že děti si přejí produkty viděné v reklamách a rodiče jejich tlaku často podlehnou a danou věc pořídí. Různé výzkumy také ukázaly pozoruhodnou a logickou souvislost reklamy s vnímáním televizního násilí. Častěji prý dochází k zapamatování si násilných reakcí, pokud je děj přerušován reklamou. Násilí tím má větší negativní dopad na dětskou psychiku, protože je vytrženo z kontextu a dějové linie. Suchý pokládá za znepokojivé to, že reklama je naděti přímo zaměřená. Na ně se spolu s násilím chrlí z obrazovky obrovské množství informací a vzruchů, které jsou nad jejich síly. (Tamtéž, s. 60)

Zajímavý pohled na věc vnáší Koukolík a Drtilová (2006, s. 221). Jsou toho názoru, že média zajišťují propojení s děním ve společnosti, za předpokladu, že plně

důvěřujeme poskytnutým informacím, které nemůžeme sledovat osobně a přímo. Média ovlivňují děti trojím způsobem:

1. děti se naučí řešit problémy agresivním postojem a chováním,
2. percepce skutečného násilí se snižuje,
3. roste obava, nebo strach, že dítě bude samo obětí.

Taktéž v současné době známý rozbor více než tří tisíce studií zabývajících se vlivem mediálního násilí přináší poznatky, že mediální agrese má na diváky tyto vlivy:

1. odměňování, nepotrestání jedinců vykazující agresivní chování,
2. násilné chování se jeví jako správné chování,
3. stimuly k násilí se podobají stimulům v reálném životě,
4. dramatickými situacemi, které vyvolají ztotožnění se s útočníkem,
5. zobrazením násilného chování s účelem poškodit nebo poranit,
6. následky násilného jednání neodpovídají skutečnosti, například chybí bolest, nebo výčitky svědomí,
7. násilné chování je vykresleno přesvědčivě, není smyšlené, nevzbuzuje pocit nechuti a odporu,
8. rozsah násilí neodpovídá impulzu, který jej vyvolal, podstatně jej převyšuje,
9. vinou násilí je velký počet obětí,
10. násilí propuká v rámci kruhu přátel, spojenců, členů gangu,
11. násilné televizní programy ukazují, že jediným způsobem jak řešit úspěšně a rychle problémy je pomocí násilí. Agresivní chování je proto omluvitelné, protože „dobří“ na základě násilí vítězí, „padouši“ jsou poraženi. Násilné jednání je nepotrestané. Pouze několik procent televizních programů

obsahujících násilí vyzdvihuje nenásilí. V reálném životě mívá za následek těžké poranění, invaliditu, smrt, nebo vězení. (Tamtéž, s. 221)

Hayesová (2013, s. 119) zmiňuje Bandurův model (jak je uvedeno na s. 26, podkapitola 4.1), který naznačuje, že projevy, jež pozorujeme kolem sebe, hrají velice důležitou roli v řízení vlastního chování a v učení se volbě vhodného jednání. Pokud tomu tak je, otázka ohledně násilí v televizi nabývá na významu, jelikož televize přináší dětem a adolescentům možnost naučit se něco nového o světě, ve kterém žijí. To, zda násilí v televizi má opravdu takový význam, je stále aktuální otázka, i když mnoho výzkumů ukazuje, že je to vysoce pravděpodobné.

3 VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE DÍTĚTE

Vývojová psychologie se zaměřuje na zkoumání souvislostí a pravidel vývojových proměn v jednotlivých oblastech lidské psychiky i celé osobnosti a na porozumění jejich mechanismů. (Vágnerová, 2005, s. 11)

Psychický vývoj lze charakterizovat jako proces vzniku, rozvoje a zákonitých proměn psychických procesů a vlastností, jejich diferenciaci a integraci v rámci celé osobnosti. Zahrnuje nárůst, úbytek i změnu různých funkcí, které se mohou rozvíjet plynule, ale i vývojovými skoky. (Tamtéž, s. 11)

V knize „*Psychologie*“ nalezneme jednoduché konstatování, že duševní vývoj je soustava přeměn postupujících od nejjednodušší kvality k vyšší úrovni. Jak tento vývoj bude probíhat, záleží na třech aspektech – dědičnosti, zázemí a výchově. Jedinec dědí vlohy. To samo o sobě ale nestačí. K formování osobnosti dále přispívá vliv prostředí a zejména rodina. Důležitým faktorem je pravidelné, plánovité a nepřetržité působení starší generace na mladší, kdy výchova znamená předávání vzorců chování. Nejlépe se děti učí nápodobou. Podstatnou roli hraje také obohacení veškerého duševního života, za což jsou zodpovědní rodiče. Měli by být pro děti vzorem jak svým chováním, tak svým osobním životem. Rodina dává dítěti základ pro celý život. Přípravuje ho na budoucnost, dává mu pocit bezpečí a jistoty. (Vacínová, Trpišovská, Farková, 2010, s. 63-70)

Psychický vývoj lze rozdělit do tří dílčích oblastí:

1. Biosociální vývoj zahrnuje tělesný vývoj a veškeré proměny s ním spojené, zabývá se i faktory, které jej ovlivňují.
2. Kognitivní vývoj zahrnuje všechny psychické procesy, které se nějak spolupodílejí na lidském poznávání.
3. Psychosociální vývoj zahrnuje proměny způsobu prožívání, osobnostních a sociálních charakteristik, rolí, mezilidských vztahů či sociální pozice. (Vágnerová, 2005, s. 11)

Jednotlivé vývojové fáze jsou typické určitými změnami, které lze chápat jako vývojové mezníky. Vzhledem k tomu, že v každé vývojové etapě jedince dochází k velkým

životním změnám, soustředí se tato bakalářská práce především na kognitivní oblast v každém vývojovém období jedince do věku 20 let. Ostatní oblasti psychického vývoje jsou zmíněny okrajově.

3.1 DĚTSTVÍ

Prenatální období zahrnuje dobu od početí do porodu, tedy devět měsíců. Vágnerová toto období lépe vymezuje na deset lunárních měsíců po dvaceti osmi dnech. O zárodku mluvíme do třetího měsíce, poté se již jedná o plod, kterému se vyvíjejí vnitřní orgány. Vágnerová (2005, s. 63, 64) informuje o tom, že: „*pro rozvoj plodu je důležité spojení s mateřským organismem, který jej po celou dobu prenatálního života ovlivňuje.*“ O psychice dítěte ještě před narozením máme minimální vědomosti. (Langmeier, Krejčířová, 1998, s. 24)

Novorozenecké období začíná narozením a trvá do prvního měsíce života jedince. Pro toto období je typické přizpůsobení se novorozence vnějšímu světu, kdy se rozvíjejí základní reflexy: sací, polykací, obranný, úchopový, hledací, vyměšovací, orientační a polohový. Novorozenec od začátku vidí a některé stimuly pozoruje s velikým zájmem. Je schopný dobře rozlišit základní tvary a barvy, upřednostňuje ostré kontrasty a složité vzorce před jednoduchými, křivky a lomené linie před těmi rovnými. Nejvíce zajímavým objektem k pozorování představuje lidský obličej. (Tamtéž, s. 31)

Kojenecké období je v rozmezí jednoho měsíce až jednoho roku života. Ve třech měsících již dítě udrží vzpřímenou hlavu, vzepře se na předloktí a rozeznává obličej. První slabiky se objevují v šesti měsících, v devíti měsících se již dítě samo posadí a v jednom roce stojí už bez opory, otáčí se, má za sebou první kroky a rozumí prvním pokynům. V kojeneckém období jde především o získání důvěry ve vztahu ke světu. Poznávání a učení probíhá na úrovni kontaktu s okolním světem v časově limitovaném úseku přítomnosti. Pro rozvoj poznávacích procesů je důležité vnímání, především zrakové, a motorika. (Vágnerová, 2005, s. 98)

Batolící věk trvá zhruba od prvního do třetího roku života. Dochází k výraznému rozvoji dítěte, které si osvojuje samostatné pohyby, dělá první kresby a staví stavby

z kostek. V tomto věku se dítě převážně fixuje na matku, rozvíjí se řeč a s tím přichází i vztah k poznání a kladení otázek „a proč?“. U batolete se objevuje první období vzdoru, projevující se dětským negativismem. Rychle se také rozvíjí sémantická složka, tj. dětský slovník. První řečové pokusy jsou agramatické, teprve někdy mezi 2. a 3. rokem děti zvládnou základy syntaxe. V průběhu batolícího věku roste schopnost emočně diferencované reakce, dostávají se sebehodnotící emoce, pocity hrdosti, zahanbení a studu. Typickým projevem je separační úzkost. Rozvíjí se empatie. (Tamtéž, s. 144, 145)

Brzy po prvním roce dítě začíná aktivně experimentovat a obměňovat své pokusy. Zajímá se o všechno nové a dává najevo dosud nebývalou zvědavost. (Langmeier, Krejčířová, 1998, s. 76)

U Vágnerové (2005, s. 172, 173) se dočteme o důležitosti vztahu mezi potřebou emancipace a stability. U dítěte se začíná rozvíjet základní důvěra v sebe sama a své schopnosti, přičemž socializace probíhá v rámci rodiny, pod vlivem rodičů a sourozenců.

Koukolík a Drtilová (2006, s. 219) ve své publikaci „*Vzpoura deprivantů*“ přinášejí zajímavý poznatek, že děti a batolata jsou schopna napodobit řadu jednoduchých úkonů, jež vidí na televizní obrazovce, a dále uvádějí, že děti ve věku dvou a půl let se mohou stát soustavnými sledovateli televize, pokud k tomu mají příležitost. A již v tomto věku úspěšně napodobují, co v televizi vidí a slyší.

Předškolní období (věk hry) je vymezeno od tří do šesti let dítěte. Je charakteristické rozvojem fantazie. Dítěti v jeho poznání pomáhá představivost a intuitivní uvažování, které ještě není regulováno logikou. Interpretuje si realitu tak, aby pro něj byla srozumitelná a přijatelná, i když si občas musí vypomáhat zkreslením či vyloučením některých informací. (Vágnerová, 2005, s. 172, 173)

Tříleté až pětileté děti už aktivně vyhledávají význam jevů, jež jsou v centru jejich pozornosti, ta je však především stále zaměřena na jednotlivé rychlé pohyby, změny a na náhlé a nápadné zvuky. Z toho důvodu si děti více všimají násilných scén v animovaných filmech. Tyto akce nepodníí pozornost předškolních dětí k násilí, ale právě k těmto nápadným proměnám. „*Děti přitom nedovedou uvést násilný akt do souvislostí, dobře nechápu případnou nadsázku, příčiny ani důsledky násilných*

činů. Po zhlédnutí jakéhokoliv vzrušujícího televizního pořadu si hrají s větší mírou agresivity, která roste tím víc, čím víc bylo v pořadu násilí“ (Koukolík, Drtilová, 2006, s. 220) Na druhou stranu se v životě předškoláka objevují básničky a písničky. Pro předškolní děti je typickým způsobem emočního prožívání vztek, zlost, smutek, radost a rozvíjející se smysl pro humor. Objevuje se první forma svědomí. Dítě se v myšlení orientuje na sebe a personifikuje si věci.

Mateřská škola je první institucí, s níž se dítě setkává. Na základě toho dochází k první větší separaci od matky a začleňování mezi vrstevníky. (Vágnerové, 2005, s. 235).

Školní věk, tj. období základní školy, lze rozdělit na tři fáze. Raný školní věk trvá od nástupu do školy až do osmi až devíti let. Střední školní začíná v osmi až devíti letech a končí v jedenácti až dvanácti letech. Starší školní věk zahrnuje období druhého stupně základní školy až do ukončení povinné školní docházky. Školní věk lze chápat jako dobu oficiálního vstupu do společnosti. (Tamtéž, s. 237)

Koukolík, Drtilová (2006, s. 220) považují věk od šesti do jedenácti let za kritické období ve vztahu k mediálnímu násilí a případnému agresivnímu chování. V tomto věku se zaměřená pozornost společně s dalšími poznávacími schopnostmi rozvíjí natolik, že děti jsou schopné sledovat zápletku, vytvořit si soud i úsudek o skrytých významech děje. Již rozlišují motivaci a důsledky chování postav, jejichž aktivitu sledují. Na druhou stranu jejich snaha a námaha skutečně pochopit, co a z jakého důvodu se na obrazovce děje, klesá. Události v médiích sledují často jen povrchně, bez jakéhokoliv přemýšlení. Kolem osmého roku agresivita dětí sledující média neroste, pokud chápou násilné činy jako druh zla, které působí lidské utrpení, nebo jestliže jde o zasloužený trest. Agresivita po sledování násilného pořadu však výrazně roste, když se děti, obzvlášť chlapci, identifikují se sledovanou postavou, která se násilně chová, nebo pokud se oddávají fantaziím s útočným a násilným obsahem. V období mezi šestým a jedenáctým rokem děti postupně přecházejí od sledování animovaných pořadů ke sledování filmů pro dospělé. V tomto věku kupodivu rády začínají sledovat horory, snad proto, aby překonaly vlastní úzkosti. Na druhé straně se tím otupuje jejich vnímavost vůči důsledkům otřesného násilí.

Na počátku školního věku se nejen mění způsob dětského poznávání, ale rozvíjí se i zraková a sluchová percepce. Školák je schopen chápat podstatu určité skutečnosti a nenechá se tak snadno ovlivnit dílčími proměnami. Více dokáže ovládat pozornost, zvyšuje se kapacita paměti. Děti dovedou své pocity více ovládat, rozvíjí se emoční inteligence, později i sebekontrola. Dítě ve škole získává roli žáka a spolužáka a musí přijmout autoritu učitele. Otec s matkou pro dítě v tomto období představují zdroj jistoty a bezpečí a jsou mu modelem určitého chování. (Vágnerová, 2005, s. 265-319)

3.2 DOSPÍVÁNÍ

Období dospívání neboli adolescence můžeme nazvat dobu mezi dětstvím a dospělostí. Dělí se na fázi prepuberty a vlastní puberty. Patří mezi nejdramatičtější období, ve kterém dochází k velkým tělesným i duševním změnám, časté emoční labilitě a konfliktům. Objevuje se druhé období vzdoru projevující se velkou kritičností, snahou odpoutat se od rodiny a hledání sama sebe a přehodnocování. V rozmezí dvanácti až sedmnácti let se rychle rozvíjí abstraktní myšlení a uvažování, avšak při sledování televizních pořadů je dospívající příliš nevyužívají. Příliš nepřemýšlejí o tom, co viděli. Malý podíl dospívajících nadále věří v realitu sledovaných příběhů, identifikuje se s násilně chovajícími se hrdiny. K tomu určitá část dospívajících v tomto období, kdy téměř všichni ostatní dospívající lidé berou v potaz autoritu rodičů a společnosti, napodobuje televizní zločinecké akce, násilí i sebevražedné jednání. (Koukolík, Drtilová, 2006, s. 220)

Dívky v průměru dospívají dříve než chlapci. Nový způsob uvažování umožňuje přemýšlet o budoucnosti. Úvahy adolescentů jsou flexibilní, nejsou zatíženy zkušeností, a proto občas uvažují až příliš radikálně. V souvislosti s hormonálním dozráváním se mění citové prožívání, emoční reakce mohou být méně přiměřené a značně proměnlivé. Rozvíjejí se volní vlastnosti, zejména vytrvalost, postupně i schopnost sebeovládání. Celé toto období zahrnuje jednu dekádu života, a to od deseti do dvaceti let. (Vágnerová, 2005, s. 327)

Dospívající se začíná odlišovat od dětí i dospělých, vytváří si vlastní znaky i určitou subkulturu, která se vyznačuje specifickým vyjadřováním, oblečením a úpravou. Někdy

mohou dospívající zakládat i formální či neformální skupiny, různá „hnutí mládeže“. Většina států s odlišností mladistvých počítá a své právní systémy k tomu uzpůsobuje (např. jinou výměrou trestů u jedinců ve věku patnáct až osmnáct let). Přesto není postavení dospívajících ve společnosti jisté a koncept výchovy jednotný. (Langmeier, Krejčířová, 1998, s. 142, 143)

4 AGRESIVNÍ CHOVÁNÍ

4.1 AGRESIVITA

Vrozenou vlastností každého zdravého živého organismu, včetně člověka, je snaha naplnit své potřeby, zájmy a hodnoty. Ideální by bylo, kdyby to celé probíhalo bez konfliktů, v klidu a v přátelském duchu, doprovázené vstřícným jednáním a po vzájemné dohodě. Realita je však jiná. (Capponi, Novák, 1992, s. 149)

Světová zdravotnická organizace definovala v roce 2002 násilné chování jako: *„záměrné užití fyzické síly nebo moci, buď jako hrozby, nebo aktuálně, a to proti sobě samému, druhé osobě, proti skupině či komunitě, které buď s vysokou pravděpodobností vyústí, nebo skutečně vyústí do úrazu, smrti, psychologického poškození, naruší vývoj nebo způsobí deprivaci“*. (Koukolík, Drtilová, 2006, s. 195)

Agresivní chování je přirozenou součástí sociálních interakcí člověka a zároveň také součástí jednání zaměřeného na uspokojení potřeb a dosahování cílů. (Výrost, Slaměnik, 2008, s. 267)

Vyznačuje se:

1. *„bráněním svých práv takovým způsobem, že tím jsou znásilňována práva druhých,*
2. *ignorováním či odmítáním potřeb, pocitů a mínění druhých,*
3. *expresí vlastních potřeb, pocitů a mínění nepřiměřeným způsobem“*. (Nakonečný, 1997, s. 205)

Nicméně Hamer a Copeland (2003, s. 77) konstatují, že se člověk „vzteká“ proto, že je k tomu lidský mozek nastaven. Reagovat na pocity nenávisti, frustrace a vzteku ještě větším vztekem a ne rozumem a uvažováním, je normální a patří to ke specifickým lidské povahy. Problém je v tom, jak se zlostí naložíme, ne že se rozzuříme. Autoři se přiklánějí k závěru, že rozhodující je však kombinace genů, prostředí, povahy a osobnosti.

I další odborníci, kteří se zabývají agresivitou, se snaží najít odpověď, jak správně tento odborný výraz definovat.

Agresivita je vnímána jako další motiv sociálního chování, jež je stále předmětem diskuzí, neboť není jednoduché tento termín vymezit. (Nakonečný, 1997, s. 121)

Čermák (1998, s. 13) na agresivitu nahlíží v nejširším slova smyslu (tedy nikoliv jen ve smyslu biologickém) jako na dispozici k agresivnímu chování. Člověk s vysokou mírou agresivity je často a velmi snadno v nejrůznějších situacích náchylný jednat nepřiměřeně.

Agresivita je chápána jako vyjadřování a projevování tendence chovat se agresivně a záměrně ubližovat. Jde o rys osobnosti, který lze charakterizovat jako relativně perzistentní pohotovost nebo predispozici konat útočně v různých typech situací. (Výrost, Slaměníka, 2008, s. 268)

Při používání termínu agresivita v širším slova smyslu může docházet k záměně nebo prolínání s asertivitou (označení pro sebeprosazování při dosahování svých cílů, nebo tendence získat sociální dominanci, kontrolu nad chováním a názory jiných). (Tamtéž, s. 268)

Cílem agrese je krajní poškození oběti, například její zmrzačení nebo smrt. Všechny případy násilného chování jsou agrese, oproti tomu agrese není vždy násilného charakteru. Koukolík a Drtilová (2006, s. 195) to uvádí na příkladu, kdy tříleté dítě shodí stejně staré dítě z tříkolky proto, aby ji mělo pro sebe. V takovém případě se sice jedná o agresi, ale ne o násilné chování.

Hayesová (2013 s. 119) představuje asi nejznámější výzkum, který prokázal, jak agresivní chování souvisí s tím, co je dětem předloženo a to, že autoři Bandura a Walters v roce 1973 ukázali dětem v mateřské škole filmy s panenkou „Bobo“. V jednom ze snímků se aktéři chovali k panence násilným způsobem. Po zhlédnutí tohoto typu se samy děti začaly chovat k hračkám agresivněji. Když v dalším snímku děti viděly, jak jsou aktéři z filmu za svoje násilné chování navíc odměňováni, chování dětí se ještě zhoršilo. Později proběhlo více takových experimentů. Bude-li se násilné chování pozitivně ohodnocovat, v dětech to vyvolá touhu získat odměnu i za cenu takového projevu. Avšak děti si při takovýchto činech neuvědomují, že jednají násilně, jelikož budou motivovány odměnou.

4.2 AGRESE

Nejjednodušeji lze agresi charakterizovat jako chování se záměrem ublížit. Nezáleží na tom, jakou konkrétní podobu mají následky agresivního chování. Jestli dochází ke zranění, nebo způsobení fyzické bolesti, poškození majetku jiné osoby, nebo psychickému poškození druhého (ponižování, zesměšňování, urážení, zastrasování, vydírání atd.). Ať už půjde o cokoli, vyvolává to odpor (averzivní reakce) a prožívání psychické nepohody (diskomfort). (Výrost, Slaměník, 2008, s. 267).

Lidská agrese je definována jako jakékoliv chování cílené na druhého jedince, které je vedeno s bezprostředním záměrem ublížit. (Koukolík, Drtilová, 2006, s. 195)

Poněšický (2005, s. 22) chápe agresi jako vrozenou vlastnost, jakousi reaktivní připravenost, která je člověku vlastní a slouží k adaptaci, udržení života (např. získání obživy, sebeprosazení či obraně). Nicméně ji definuje jako psychologickou (emočně motivační) „mohutnost“, jež má za cíl poškodit přírodu, věci, lidi nebo osobu samou.

Agrese zahrnuje jisté emoční stavy a vnitřní impulsy k jednání jako jsou například zlost, vztek, zuřivost, nepřátelství, pohrdání, dohromady s určitými představami nebo fantaziemi týkajících se násilí. Samozřejmě dohromady s chováním, díky němuž je způsobena újma. Přestože může být agrese použita pro dobrou věc, například v boji za svobodu, nebo proti zlu. (Tamtéž, s. 22, 23)

Čermák (1998, s. 9) agresi chápe jako důležitý základ intelektuálního vývoje člověka nutný pro získání jeho nezávislosti a hrdosti.

Jedná se o „bojový pud“. Po nástupu behaviorismu, který chápe člověka jako bytost reaktivní, jsou příčiny agrese hledány v okolí člověka, ne v něm samotném. S tím se shoduje i teorie, že agrese je i u člověka spontánní pudová tendence, která jako taková musí být odreagována (analogicky jako určitý potenciál sexuálního popudu). Agresi považujeme za pudovou záležitost. (Nakonečný, 1997 s. 201)

Na druhou stranu Čermák (1998, s. 9) předkládá názor, že mnoho lidí označuje za agresi chování, které není v souladu se schvalovanými sociálními pravidly, nebo že jde

o chování bez motivace, kdy se druhým udílí škodlivé stimuly. Dále zmiňuje, že spíše než o agresi se jedná o donucovací způsoby jednání. Prvotním cílem takového jednání je získání moci nad ostatními, ovlivnit si je nebo si například potvrdit vlastní hodnotu. Čermák si myslí, že agrese může být vymezena také jako vyhledávání záliby v ubližování jiným lidem a tím pádem je zdrojem potěšení, uspokojení ze sebe sama, agresivního veselí a bujarosti.

Teorii, že je agrese reakcí na frustraci, zmiňuje ve své knize Nakonečný (1997, s. 201).

Sice se o agresi mluví jako o chování, stejně tak může být formulována jako čin nebo jako situace (událost), kdy je uskutečněné nebo uskutečňované záměrné poškozování jiné osoby. (Výrost, Slaměník, 2008, s. 268)

Tím, že agrese zahrnuje celou řadu projevů, je těžké ji jednotně pojmenovat, a proto nabývá tolika významů. Bude záležet na tom, jaký úhel pohledu si každý vybere.

4.3 DRUHY AGRESE

Vrozená agrese – Hayesová (2013, s. 116) ve své knize píše, že lidé jsou poháněni dvojím typem energie. Těmi jsou libido a thanatos (destruktivní instinkt smrti). Vzniklé konflikty mezi těmito energiemi mohou za rozpory v lidském chování. Agresivita je vysvětlována jako destruktivní energie pudu thanatos.

Nakonečný (1997, s. 203, 204) uvádí přirovnání lidské agrese k tlakovému hrnci – jestli nebude tlak upuštěn, dojde k výbuchu. Tato koncepce je nazývána „hydraulický model agrese“. Abychom se vyhnuli špatnému konci, je třeba využít své inteligence k nalezení náhradních objektů, pomocí nichž dojde k odreagování.

Naučená agrese – Někteří psychologové tvrdí, že agrese je naučená stejně jako vaření, tanec nebo hra na piano. To znamená, že si ji osvojíme získanými zkušenostmi. Člověk se stává agresivním, protože se naučil, že se mu to vyplácí, hlavně pokud je možno získat pomocí agrese to, co chceme. Agresivnímu jednání se učíme od okolí, především v oblastech, kde agrese bývá odměňována a kladně schvalována. (Říčan, 1995, s. 23)

S názorem Říčana se ztotožňuje Hayesová (2013, s. 119) a taktéž předpokládá, že je agrese naučená. Podotýká, že vzory pro učení mohou být rodinní příslušníci, lidé z nejbližšího okolí a slavné ikony z masmédií.

Čtyři kroky v rámci učení pozorováním:

1. dítě si všímá cílového chování, jeho druhů a důsledků,
2. pamatuje si ho,
3. učí se ho napodobit,
4. pokud nastane příležitost, projeví se. (Čermák, 1998, s. 53, 54)

K nápodobě si vybírá vzory, které jsou pro něho v rámci možností inteligentní, mají určité společenské postavení, sociální moc či vliv. Když se jedinec ocitne v situaci, která je podobná té, co pozoroval a naučil se, vybaví se mu to a aplikuje naučené chování. (Tamtéž, s. 53-54)

Nejčastější dělení agrese je na **instrumentální** neboli agresi **vědomě kontrolovanou** a na **emocionální** neboli agresi **impulzivní**. Instrumentální agrese je způsob jak dosáhnout daného cíle. Je postavena na předem připraveném plánu a možných variantách jejího průběhu. Agresor ví o možných důsledcích, kdežto emocionální agrese je spontánní a náhlá. (Tamtéž, s. 10)

Je důležité rozlišit **přímou** a **nepřímou** agresi, **verbální** a **fyzickou** agresi a agresi **symbolickou**, se kterou se můžeme setkat v dílech umělců. Dále také agresi **aktivní** a **pasivní**.

Osm druhů agrese:

1. *„fyzická aktivní přímá (bití),*
2. *fyzická aktivní nepřímá (najmutí vraha),*
3. *fyzická pasivní přímá (fyzické bránění někomu v dosahování jeho cílů),*
4. *fyzická pasivní nepřímá (odmítnout splnit požadavky),*
5. *verbální aktivní přímá (urážet nebo někoho znevažovat),*
6. *verbální aktivní nepřímá (pomlouvání),*
7. *verbální pasivní přímá (odmítnutí s někým mluvit, neodpovídat na otázky),*

8. *verbální pasivní nepřímá (nezastat se někoho, když je neprávem kritizován)*“.
(Tamtéž, 1998, s. 11, 12)

Pojmy **heteroagrese** a **autoagrese** vyjadřují agresi zaměřenou navenek nebo dovnitř. Krajním případem heteroagrese je vražda, u autoagrese sebevražda. (Nakonečný, 1999, s. 123)

Je definováno sedm různých druhů agrese na základě odlišnosti impulsů a přirozených zdrojů. Přestože tezi formulujeme pomocí studia chování zvířat, dá se uplatnit i při porozumění lidské agrese.

1. Predátorská agrese je útočným chováním za účelem ulovit kořist. Jedná se o mezidruhový typ agrese.
2. Vnitrodruhová agrese, slouží k ujasnění hierarchie samců ve skupině. Mezi samicemi se objevuje jen výjimečně.
3. Agrese způsobena strachem, ze kterého není úniku. Předchází jí pokus o útěk.
4. Dráždivou agresi předchází frustrace, bolest, hlad, únava, nedostatek spánku a jiné stresory.
5. Mateřská agrese vychází z důvodu obrany potomka.
6. Sexuální agrese je vyvolaná sexuálními pudy.
7. Agrese jako obrana teritoria, při narušení již vlastního území. Vyskytuje se jako vnitrodruhové či mezidruhové chování. (Čermák, 1998, s. 10)

V přehledu psychologie od Kerna a kol. (2000, s. 69) nalezneme podrobně rozepsaný soupis agresivního chování:

„Mentální (omezené na oblast představ): tiché kletby, vymyšlení nešťastných náhod. Často tomu napomáhají i média.

Verbální (zraňování slovy, „slovní napadení“): nadávání, urážky, pokřikování.

Neverbální (mimické útoky a gesta): ruce v kapsách, zatnutí pěstí, zadupání, vycenění zubů, probodnutí někoho očima.

Grafické (zobrazením): čmárání do sešitu, na zdi, na školní lavice atd.

Útočné (přímé tělesné napadení):

1. zaměřené proti věcem,
2. zaměřené proti osobám.

Může se jednat o napadení:

1. bezprostředně pod vlivem situace – bez zbraní: narážení, strkání, bití, rvačky, boxování, zápasení atd.,
2. se zbraní, která je k dispozici: knihou, pravítkem, kamenem, tyčí atd.,
3. s plánovitě připravenou speciální zbraní: nožem, pistolí atd.“.

4.4 PŘÍBUZNÉ POJMY

Asertivita znamená sebeprosazování při dosahování vlastních cílů. Může to být náchylnost chtít získat sociální dominanci nebo kontrolu nad chováním a názory jiných. (Výrost, Slaměník, 2008, s. 268)

Asertivní jednání je obhajování vlastních práv, ale nikoliv na úkor druhých. Rozumí uspokojování potřeb vlastních i ostatních. Na rozdíl od „nonasertivního chování“, kterým se myslí naopak neuplatňování svých práv, omlouvání se za své názory, kdy potřeby druhých jsou důležitější než potřeby daného jedince. „*Asertivita je tedy sebeprosazování, prováděné ohleduplně a slušným způsobem.*“ (Nakonečný, 1997, s. 205)

Hostilita je velmi podobná agresivitě, liší se v tom, že se neváže na konkrétní ublížení, ale projevuje se nepřátelským či negativním postojem vůči lidem. Hostilita je jednou z příčin agrese, není to ale podmínkou. (Výrost, Slaměník, 2008, s. 268)

Pojem **násilí** se již nějakou dobu používá jako synonymum pro agresi, hlavně v souvislosti s agresivním chováním v určitých situacích, například domácí násilí, násilí v práci, v dopravních prostředcích atd. Termín násilí se podle odborníků jeví spíše jako nadbytečný a je zdrojem nedorozumění. Na základě toho se násilí definuje jako fyzická agrese s těžkými důsledky. Agrese je tedy základním pojmem pro označení úmyslného ubližování a poškozování. Projevuje se formou tyranizování, šikanování nebo obtěžování. (Tamtéž, 2008, s. 268)

Hněv je silný emocionální stav. Často agresi doprovází, avšak není její podmínkou. Rozzlobený člověk nemusí být ještě agresivní. Hněv vzniká náhle, je těžko ovladatelný a ne vždy v takovéto situaci jedinec respektuje společenské normy. V takovém případě jsou u něj sklony k násilí patrné. (Čermák, 1998, s. 13)

Frustrace je spojována s původem agrese a agresi vždy předchází nějaká její forma. O frustraci hovoříme tehdy, je-li naše úsilí při dosahování daného cíle blokováno, nebo dokonce zmařeno. Některé její typy nás nemusejí ohrožovat, jiné se nás dotýkají více. Ne vždy je však frustrace v lidském životě negativní. Může nás motivovat k tomu, abychom se spoléhali na vlastní síly a překonali tak to, co nás deprimuje. (Tamtéž, s. 33) Každý jedinec na ni reaguje po svém. V základech sociální psychologie Hayesová konstatuje, že nepřetržitá frustrace vede k pasivnímu stavu, jenž se nazývá naučená bezmocnost, z jejíž podstaty nezřídka vzniká deprese. (Hayesová, 2013, s. 118)

PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÝ CÍL

Bakalářská práce se věnuje projevům agresivního chování u dětí ve věku šesti až jedenácti let. Jejím cílem je zjistit, zda jsou projevy agresivity u mládeže zapříčiněny vlivem televize a internetu.

Výzkum cílí na první stupeň, tedy na žáky navštěvující první až pátou třídu základní školy. K šetření byli přizváni také rodiče, protože jejich přístup a pohled na problematiku týkající se médií v souvislosti s jejich potomky je součástí stanovených hypotéz.

Analýza dat je zaměřena na to, jak moc se v dětském chování odráží vlivy médií, a zda hrají nějakou roli na vzniku agresivních projevů u dětí.

5.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY

Před zahájením výzkumu bylo stanoveno pět orientačních otázek a pět předpokladů neboli hypotéz. Bylo nezbytné promyslet co nejefektivnější směřování dotazníkového šetření k možnému potvrzení, či vyvrácení předpokladů výzkumného problému. Nabízelo se několik možných okruhů otázek, ze kterých autorka vygenerovala pět nejpodstatnějších. Bez předešlé praxe v dětském kolektivu by byl jejich výběr daleko složitější a pravděpodobně ne tak správný. Čas strávený v bezprostředním kontaktu s mládeží mnohé napověděl. Autorka si spojila souvislost projevů agresivity s volnočasovými aktivitami jedinců, kteří upřednostňovali sledování a práci s médii před společenskou hrou a pobytem venku. Formulování hypotéz se nabízelo samo na základě získaných zkušeností a informací získaných interakcí s dětmi.

Pět orientačních otázek:

1. Kolik dětí je ovlivňováno tím, co vidí v televizi a na internetu?
2. Považují děti vliv televize za pozitivní pro jejich vývoj?

3. Kontrolují rodiče dostatečně to, co jejich děti sledují v televizi nebo na internetu?
4. Mají podle rodičů média důležitou roli při výchově jejich dětí?
5. Chovají se děti agresivně v důsledku toho, co viděli v televizi nebo na internetu?

Pět stanovených hypotéz:

Hypotéza č. 1: Více než padesát procent dětí je ovlivňováno tím, co vidí v televizi a na internetu.

Hypotéza č. 2: Více než padesát procent dětí si myslí, že vliv médií je vždy pozitivní.

Hypotéza č. 3: Většina dotazovaných rodičů dostatečně nekontroluje, co sledují jejich děti v televizi nebo na internetu.

Hypotéza č. 4: Většina dotazovaných rodičů si myslí, že média nemají důležitou roli při výchově dětí.

Hypotéza č. 5: Většina dětí má sklony k agresivnímu jednání v důsledku sledování televize a internetu.

5.2 VÝZKUMNÝ VZOREK

Ještě před samotným začátkem šetření projevů agresivního chování na základě působení vlivu televize a internetu byla vybrána a kontaktována Fakultní základní škola a mateřská škola Barrandov II při PedF UK. Kontakt byl navázán záměrně, neboť prostředí bylo autorce důvěrně známé, jelikož zde absolvovala pedagogickou praxi v předcházejících letech.

Děti, které se šetření účastní, jsou ve věku šesti až jedenácti let a zároveň žáky prvního stupně základní školy. Do výzkumu se zapojily všechny děti, které projevily zájem. Také rodiče žáků byli předem informováni o probíhajícím šetření a požádáni o participaci na výzkumu z důvodu efektivnějších výsledků.

Fakultní základní škola a mateřská škola Barrandov II při PedF UK zahájila poprvé svůj školní rok v roce 1991. Dnešní podobu však získala až v roce 1992, kdy zastřešovala dvacet tříd pro více než čtyři sta žáků. Od roku 1993 se tato škola může pyšnit statutem Fakultní základní škola při PedF UK, což znamená, že zde mohou probíhat klinické semináře a individuální praxe studentů. Nyní má škola třicet čtyři tříd a více než osm set žáků.

5.3 VÝZKUMNÁ METODIKA

V této bakalářské práci jsou použity dva typy výzkumu – **kvalitativní** a **kvantitativní**. Cílem kvalitativního výzkumu je porozumění dané zkoumané problematice. Bakalářská práce využívá pozorování a na to navazující nestandardizované dotazování. Záměrem druhého, tedy kvantitativního výzkumu je ověřování neboli testování hypotéz. Autorka se tedy snaží pomocí výzkumného dotazníkového šetření potvrdit či vyvrátit pravdivost předem daných hypotéz. Všechny vybrané metody spolu nejen úzce souvisí, ale i se vzájemně doplňují.

Prvním krokem bylo **pozorování**, při kterém se zjišťovalo, jakou zábavu mají děti rády. Jaká témata si vybírají k hovoru a jakým způsobem navzájem komunikují. Zda umí řešit konflikty, případně situace, které ke konfliktům vedou atd. Autorka využila formu **skrytého zúčastněného pozorování**, které bylo uskutečněno na příměstských táborech organizovaných Fakultní základní škola a mateřská škola Barrandov II při PedF UK. Zde bylo možné blíže zmapovat sociální skupinu dětí a vytvořit si potřebné kontakty. Na tuto metodu se úzce pojila další metoda **nestandardizovaného dotazování**. Probíhalo společně s pozorováním, kde byla snaha s dětmi (buď s jedním, nebo s malou skupinkou o maximálním počtu pěti dětí) navázat komunikaci týkající se dané problematiky se záměrem poodhalit, co děti vede ke zkoumanému chování.

Získané informace z předchozích dvou metod sloužily k sestavení osnovy a formulování otázek pro dotazníky. Poslední aplikovanou metodou je tedy kvantitativní **dotazníkové šetření**, jež je považováno za jednu z nejvyužívanějších metod k získávání dat. Dotazník je zcela anonymní a je vyhotoven ve dvou variantách. První varianta dotazníku byla cílena na děti studující první stupeň Fakultní základní školy a mateřské

školy Barrandov II při PedF UK (viz příloha A). Obsahuje dvacet tři otázek a u většiny z nich je výběr z několika možných odpovědí (uzavřené neboli strukturované odpovědi). Případně se nabízí zakroužkovanou odpověď rozvinutou nějakým příkladem. U dvou otázek se setkáváme s otevřenou (nestrukturovanou) odpovědí. Druhá varianta dotazníku (viz příloha B) se orientuje na rodiče daných dětí. Tento dotazník je vytvořen na stejném principu. Je ovšem minimalizován na dvacet otázek. Většina otázek má strukturované odpovědi. U sedmi otázek se nabízí možnost odpověď rozvinout.

5.4 ČASOVÁ ORGANIZACE VÝZKUMU

Výzkum k této bakalářské práci na téma „*Vliv televize a internetu na projevy agresivity v chování žáků prvního stupně základní školy*“ započal o letních prázdninách roku 2015 na příměstských táborech určených pro děti studující první stupeň Fakultní základní školy a mateřské školy Barrandov II při PedF UK. V rámci těchto táborů měla autorka příležitost využít metodu pozorování a následně metodu nestandardizovaného dotazování. Na základě výsledků získaných prostřednictvím těchto dvou metod autorka kompletovala dotazník a rozhodla se vybrat patřičné otázky. Na konci roku 2015 si autorka zamluvila termín ve škole a poprosila pedagogy o možnost zúčastnit se jejich vyučování a o prostor k vyplnění vytvořeného dotazníku se studenty této školy. Z důvodu velké absence dětí kvůli nemoci se původně domluvený termín musel zrušit a dotazníkové šetření bylo přesunuto na konec ledna následujícího roku 2016, kdy již setkání proběhlo. Během jednoho dne byly s nápomocí autorky dotazníky úspěšně vyplněny. Přibližně v období prvního vybraného termínu byli informováni také rodiče o nadcházejícím výzkumu s žádostí o jejich zapojení. Nejprve v písemné podobě formou oznámení na školní nástěnce, které bylo umístěné na dobře viditelném místě v prostorách školy, následně prostřednictvím vychovatelek Fakultní základní školy a mateřské školy Barrandov II při PedF UK. Na základě jejich pomoci proběhlo kontaktování rodičů úspěšně a pozdější vyplnění dotazníků snadněji. Výzkum měl mezi rodiči pozitivní ohlasy a vyvolal dokonce nadšený zájem o účast na dotazníkovém šetření. Autorce byla poskytnuta databáze s emailovými adresami rodičů žáků jednotlivých tříd, aby mohly být dotazníky odeslány hromadně elektronickou poštou. Jiný způsob předání nebyl možný. Tato cesta nabízela nejrychlejší

a nejefektivnější spojení, protože kontaktovat jednotlivé rodiče osobně bylo z časových důvodů náročné s ohledem nejen na jejich velký počet, ale i na individuální odchody dětí ze školy. Často žáci nejsou zákonnými zástupci ani doprovázeni a setkání s nimi by proto bylo možné jen na třídních schůzkách, což nekorespondovalo s časovým plánem této bakalářské práce. Bylo obesláno celkem sto padesát rodičů. Všechny dotazníky se autorce vrátily vyplněné, avšak použitelných bylo nakonec pouze šedesát sedm.

6 VÝSLEDKY VÝZKUMNÝCH METOD

6.1 POZOROVÁNÍ

Pozorování žáků 1. stupně základní školy bylo uskutečněno již na zmíněných příměstských táborech organizovaných touto institucí. Zde bylo možné blíže zmapovat sociální skupinu dětí a vytvořit si kontakty.

Způsob trávení volného času se v posledních letech změnil. K trendům současné doby patří tzv. příměstské tábory. Jejich historie není dlouhá, jedná se o alternativu ke klasickým pobytovým táborem. Od nich se však liší v tom, že v odpoledních hodinách končí a účastníci se vrací domů a tráví noc ve vlastních domovech. Mezi rodiči i dětmi se stávají stále populárnějšími. Jejich obliba pravděpodobně souvisí se změnami ve společnosti a v chování a jednání v rámci ní. Děti zpohodlněly a rodiče mají sklon k větší ostražitosti, protože pro ně představuje bezpečnost a ochrana vlastních potomků hlavní prioritu. Při delším pobývání dítěte mimo domov nemají přehled a ztrácí kontrolu jak nad situací, tak nad dětmi samotnými. Důležitou roli hrají také finance. Nemluvě o špatných zkušenostech s různými organizátory, kteří na úkor velkého výdělku ohrožují zdraví a bezpečnost dětí. Příměstské tábory mohou být jednodenní, či vícedenní, většinou v délce trvání pěti dnů. Jsou organizovány různými institucemi a společnostmi se záměrem připravit pro děti zajímavý, nabitý a v mnohých případech i poučný program, jenž by vyplnil volný čas v rámci dne. Program se většinou liší podle typu organizace a může být různě zaměřený. Příměstské tábory pomalu nahrazují dlouhou tradici spjatou s pobytovými tábory, které byly součástí české kultury.

Příměstské tábory, kterých se autorka zúčastnila, trvaly vždy pět dnů, od pondělí do pátku. Začínaly ráno v časovém rozmezí od osmi do devíti hodin. V tuto dobu rodič, případně jiný zákonný zástupce, přivedl dítě do školy, kde ho předal některé z vychovatelek, jež spoluorganizovaly příměstský tábor. Dennodenní program byl vytvořen zábavnou a zážitkovou formou k maximální spokojenosti účastníků. Přibližně okolo šestnácté hodiny byl stanoven návrat do školy a od sedmnácté hodiny byly děti vyzvedávány opět rodiči. V rámci tří týdnů byly organizovány tři odlišné typy příměstského tábora, každý s jiným zaměřením. První byl poznávací, druhý sportovní

a zbývající třetí pro změnu výletový. Na jednotlivé tábory se hlásily různě děti, ovšem některé z nich se zúčastnily i dvou, nebo všech tří táborů během krátkého časového období. K dispozici bylo 35 míst a vždy byla kapacita zcela obsazena. Už od prvního dne bylo možné pozorovat, jak děti reagují na různé situace. Variantnost jejich chování byla pozoruhodná. K vidění byly různé konflikty, problémy i jejich řešení. Často docházelo k porušování pravidel, nedodržování zásad fair play hry, nerespektování slabších jedinců nebo prosazování sebe sama na úkor druhých. Potíže se objevily i ve vzájemné komunikaci, která se neobešla bez hádek a sporů. Taktéž soutěživost byla ohromná. Už jenom domluvit se na pravidlech hry bylo obtížné a téměř nemožné. Na dětech nebyla vidět téměř žádná radost ze samotného prožitku hry. Naopak na nich bylo možné sledovat silnou potřebu vyhrávat za každou cenu. Pro výhru by udělaly cokoli. Velice nelibě nesly porážku, či prohru. Nebyly absolutně schopné ji akceptovat. Zajímavý byl také nekritický pohled na vlastní chyby. Obvyklé byly projevy agresivního chování a vzteku.

6.2 NESTANDARDIZOVANÉ DOTAZOVÁNÍ

Při tomto pozorování se autorce ihned vybavily různé otázky. Například co je příčinou takového chování? Kde se děti takovému jednání naučily? Kopírují chování rodičů, nebo má vznik jiné důvody? Jak asi tráví volný čas a jakým typem zábavy se baví, když jsou doma? Korigují rodiče projevy svých dětí a řeší s nimi, že je nevhodné k druhým přistupovat určitým způsobem? K zodpovězení všech položených otázek se nabízela metoda nestandardizovaného dotazování, kterou si autorka pro svůj výzkum také zvolila se snahou dopátrat se adekvátních odpovědí.

6.3 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ S DĚTMI

Na základě informací získaných pozorováním byly sestaveny dva dotazníky. Údaje prezentované v této práci byly obdrženy převážně z dotazníků, které byly vytvořeny na základě předchozích výzkumných metod. Jak již bylo zmíněno, dotazníky byly vyhotoveny ve dvou variantách podle předem stanovených výzkumných otázek a hypotéz.

Jako první se budeme zabývat dotazníkem, který je určen pro děti (viz příloha A). Obsahuje dvacet tři otázek a jedinci měli převážně na výběr z odpovědí. U jedné otázky byla možnost zakroužkovanou odpověď rozvinout a u dvou byla dokonce otevřená odpověď. Dotazník se autorka snažila co nejvíce přizpůsobit respondentům, protože věděla, že ho budou vyplňovat i děti z první třídy, které ještě neumí psát a číst.

Dotazník vyplnilo celkem sto žáků prvního stupně Fakultní základní školy a mateřské školy Barrandov II při PedF UK, dívek i chlapců od šesti do jedenácti let. Autorka postupovala se záměrem, aby dotazník vyplnily děti stejnoměrně ze všech tříd na prvním stupni, tedy v první, druhé, třetí, čtvrté a páté třídě. Pomohli jí s tím učitelé z této školy, kteří jí umožnili účast ve vyučovacích hodinách a vyplnění dotazníků s dětmi z každé třídy. Nejtěžší bylo vyplňování dotazníků s dětmi v první třídě, kde autorku zaskočila otázka, „paní jak se píše dž“? A v páté třídě to také nebylo jednoduché, bylo tam vidět, jak jsou děti, převážně chlapci, médií ovlivněni, jejich projevování a mluva připomínala vyučování ze seriálu The Simpsons. Nicméně autorce se přes veškeré komplikace dotazníky podařilo získat vyplněné. Celkem sto devatenáct dětí se šetření zúčastnilo, z důvodu nekompletních informací ale bylo pro další vyhodnocování vybráno pouze sto formulářů. V další části této podkapitoly autorka rozebere odpovědi na každou otázku. Některé výsledky jsou zaznamenány v grafech či tabulkách pro lepší orientaci.

Dotazník je rozdělen na čtyři části. Do první části jsou zahrnuty všeobecné **otázky č. 1 – 5**. V tabulce č. 1 nacházíme údaje z první a druhé otázky. Ze sta dotazovaných žáků odpovídalo čtyřicet sedm chlapců ve věku od šesti do jedenácti let a padesát tři dívek téhož věku. V jednotlivých sloupcích je věk dětí blíže specifikován a rozdělen do tří hlavních kategorií. V prvním sloupci je skupina od šesti do sedmi let, v druhém od osmi do devíti let a ve třetím od desíti do jedenácti let. Pro lepší orientaci je u každé věkové kategorii uveden počet chlapců i dívek.

Tabulka č. 1: Věk, pohlaví a počet respondentů

	6 AŽ 7 LET	8 AŽ 9 LET	10 AŽ 11 LET	CELKEM
CHLAPCI	14	17	16	47
DÍVKY	16	18	19	53
CELKEM	30	35	35	100

Zdroj: Radinová, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 3: S kým bydlíš?

Třetí otázka v dotazníku se týkala toho, s kým děti bydlí. Měly možnost vybírat ze čtyř možností, a to s mámou a tátou, jen s mámou, jen s tátou, nebo s někým jiným. Nejvíce odpovědí, konkrétně osmdesát tři, bylo, že bydlí s oběma rodiči, patnáct dětí odpovědělo, že bydlí jen s mámou, a dvě děti bydlí pouze s tátou. Možnost s někým jiným nevyužil nikdo z žáků.

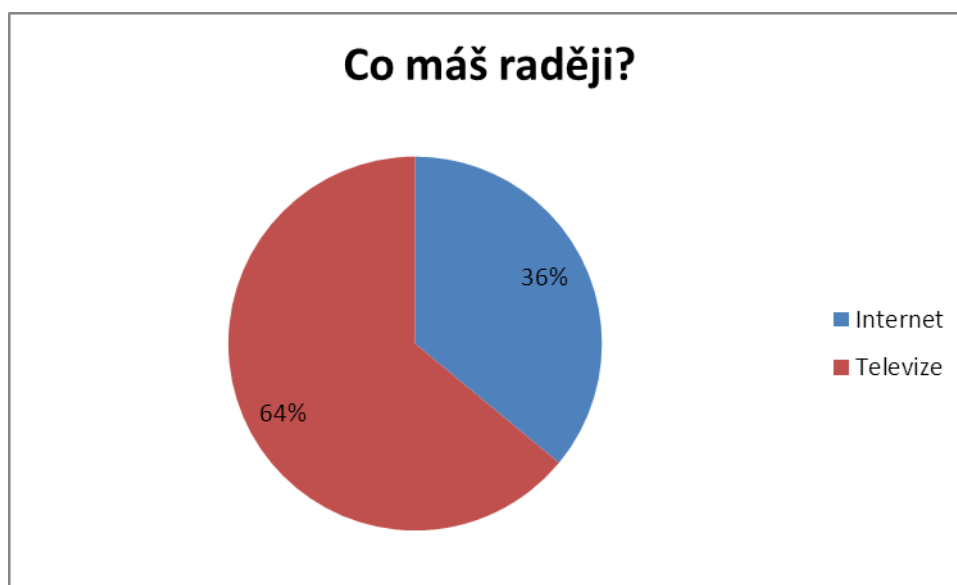
Otázka č. 4: Hrají si s tebou rodiče?

Další otázka se zaměřovala na to, jak často si rodiče s dotazovanými žáky hrají. Děti měly na výběr ze tří možností - často, občas nebo nikdy. Odpověď „často“ užilo dvacet jedna dětí, „občas“ šedesát dva dětí a „nikdy“ sedmnáct dětí. Přestože se dnešní svět vyznačuje uspěchaností, je dobré, že si rodiče v takové době najdou čas hrát si se svými dětmi, a nedají jim pouze tablet do ruky nebo je neposadí k televizi, aby je zabavili.

Otázka č. 5: Co máš raději?

Pomocí páté a poslední otázky z této části dotazníku autorka hledala odpověď na to, co dotazovaní žáci preferují, jestli televizi nebo internet. Z grafu je patrné, že je televize u respondentů oblíbenější. Můžeme se domnívat, že to souvisí s věkem. Děti v prvních třídách neumí číst ani psát, protože se to teprve učí. Čím jsou starší, tím lépe tyto dovednosti ovládají a tím se i zvyšuje jejich zájem o internet a počítač. Výsledek je takový, že šedesát čtyři žáků má raději televizi a zbylých třicet šest žáků má v oblíbenosti internet. Tento fakt je doplněn o další zjištěný údaj, že z třiceti šesti dotazovaných, kteří upřednostňují internet, jsou tři z věkové kategorie 6 -7 let, dvanáct je ve věku 8 - 9 let a dvacet jedna spadá do rozmezí 10 – 11let.

Graf 1 - Oblíbenost internetu a televize

Zdroj: Radinová, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 6: Máš televizi ve svém pokoji?

Šestá otázka byla již začleněna do druhé části dotazníku pro děti, jenž byl orientován na televizi. „Máš televizi ve svém pokoji?“ Odpověď byla jednoduchá - buď ano, nebo ne. Je až k podivu, kolik dětí má ve svém pokoji vlastní televizi, když se přitom jedná o žáky prvního stupně základní školy. Autorka byla překvapena, že ze stovky dotazovaných žáků má padesát devět z nich televizi ve svém pokoji. Čtyřicet jedna dětí

jí ve svém pokoji nemá. Na základě získaných odpovědí si autorka uvědomila, že opomněla zahrnout do dotazníku pro rodiče otázku, jakým způsobem rodiče kontrolují své děti, zda opravdu sledují povolený program. Protože jak rodič zabrání tomu, aby si jejich syn či dcera v noci nezapnuli televizi a nekoukali se na nepřístupné a nevhodné pořady, když jsou zavřeni ve svém pokoji s televizí a rodiče se nachází v jiné místnosti?

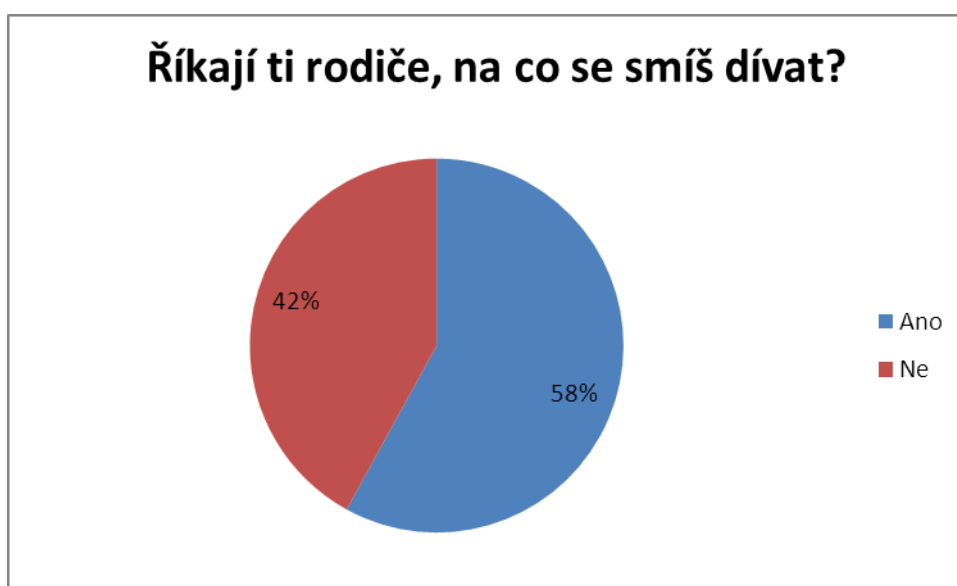
Otázka č. 7: Díváš se rád na televizi?

Otázka číslo sedm byla opět s možností výběru ze dvou odpovědí, a to ano či ne. Cílem bylo zjistit, jestli patří sledování televize k oblíbeným dětským činnostem. V dotazníku byla uvedena spíše ze zvědavosti a se zájmem nalézt alespoň jednoho jedince, obzvláště z prvního stupně, který by se rád nekoukal v dnešní době na televizi. Pro autorku bylo šokující, ale zároveň milé zjištění, že dvanáct žáků prvního stupně Fakultní základní školy a mateřské školy Barrandov II při PedF UK odpovědělo ne. Dokonce to byli žáci ze dvou věkových kategorií, přesněji sedm žáků ve věku 8 – 9 let a pět žáků ve věku 10 – 11 let. Dobrá zpráva je, že i v dnešní době existují děti, pro které jsou přednější jiné zájmy než televize. Dále byla tato otázka zahrnuta také proto, aby autorce poodhalila, zda dětem slouží televize opravdu ke sledování, nebo jen jako zvuková kulisa.

Otázka č. 8: Říkají ti rodiče, na co se smíš dívat?

Pomocí osmé otázky bylo zjišťováno, v kolika rodinách mají děti jasně stanovená pravidla ohledně toho, co mohou a nemohou v televizi sledovat. Odpovědi byly znepokojující. Autorce nepříjde vhodné, aby si dítě ve věku 6 až 11 let mohlo samo určovat, co bude v televizi sledovat. A přesto se našlo čtyřicet dva ze sta dotazovaných jedinců, kterým rodiče nezasahují do volby programu a výběru pořadu. Zbylým padesáti osmi žákům rodiče schvalují a korigují, co mohou a nemohou sledovat.

Graf 2 - Kontrola sledovaných pořadů

Zdroj: Radinová, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 9: Jak často se díváš na televizi?

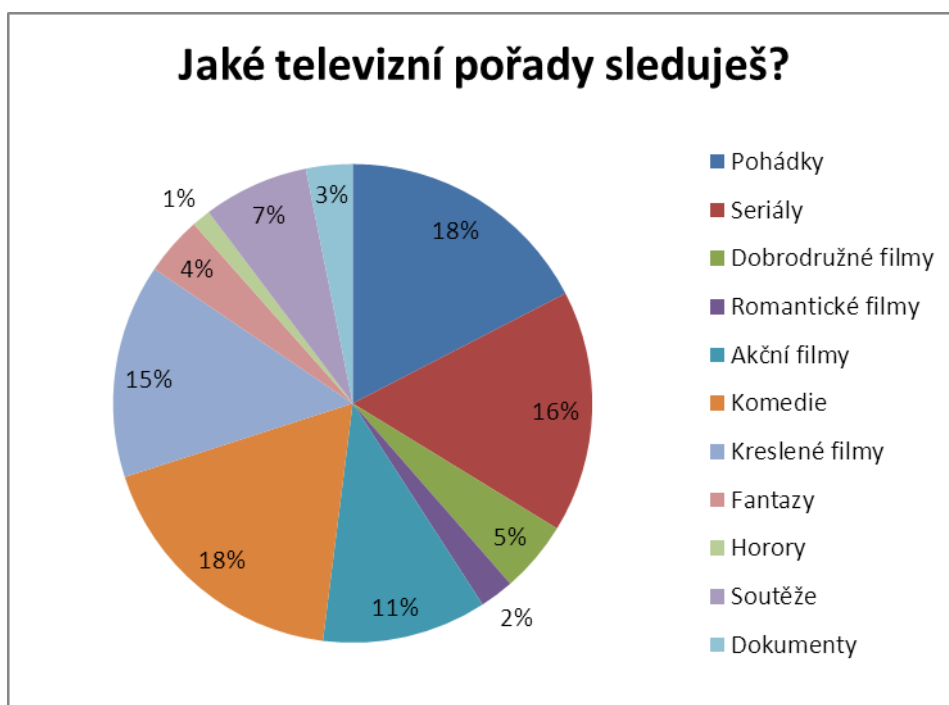
U deváté otázky, která se týkala toho, jak často sledují dotazovaní žáci televizi, měli žáci na výběr ze čtyř odpovědí, přestože využili pouze dvě z nich. Devadesát čtyři odpovědělo, že televizi sledují každý den a pouhých šest odpovědělo jinak, a to, že televizi sledují pouze jednou týdně. Odpovědi jednou za dva dny a méně než jednou týdně nikdo z žáků nevyužil. Možná je to až alarmující, že děti věnují denně svůj čas televizi. Určitě by se nemělo brát na lehkou váhu, že na devadesát čtyři ze sta dotazovaných dětí každý den působí vliv televize. A s tím souvisí také otázka následující.

Otázka č. 10: Jaké televizní pořady sleduješ?

U této otázky autorka zvolila jedenáct možných odpovědí. Každé dotazované dítě mělo vybrat všechny z nabídnutých pořadů, které sleduje. K výběru byly pohádky, seriály, dobrodružné filmy, romantické filmy, komedie, kreslené filmy, fantazy, horory, soutěže a dokumenty.

V následujícím grafu je u každého typu pořadu uveden počet dětí, které jej preferují. Například pohádky sleduje osmdesát tři dětí ze sta, naproti tomu horory sleduje pouze dětí šest, což je samozřejmě dobře, i když ani těchto šest by horory nemělo sledovat vůbec, protože nejsou přístupné pro mladistvé.

Graf 3 - Oblíbené televizní pořady

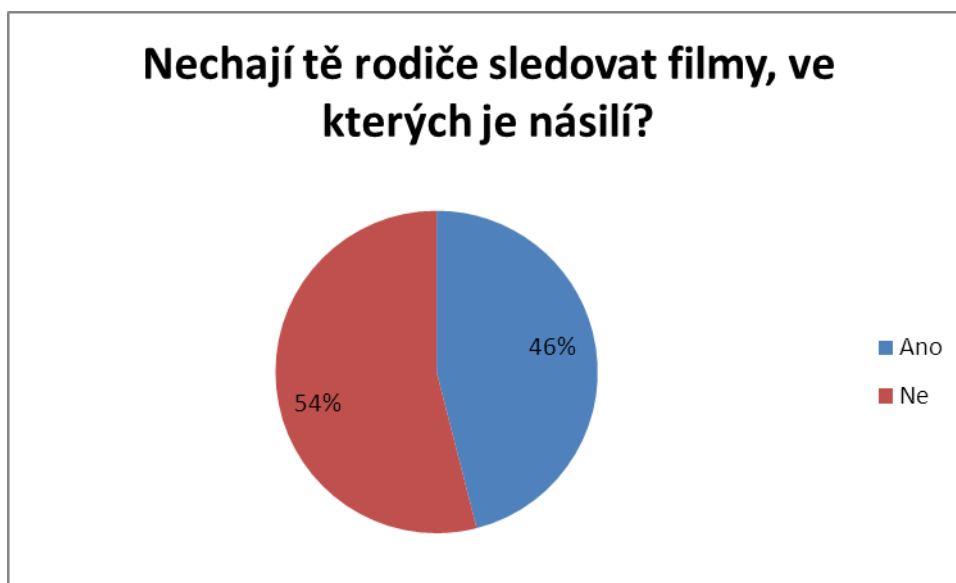

Zdroj: Radinová, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 11: Nechají tě rodiče sledovat filmy, ve kterých je násilí?

Graf č. 4 znázorňuje, jak a kolik dotazovaných dětí odpovědělo na výše uvedenou otázku. Kladná odpověď převažovala, konkrétně se jednalo o čtyřicet šest dotazovaných žáků. Nicméně padesát čtyři děti zodpovědělo otázku záporně. Nesmíme zapomenout, že se stále zabýváme dětmi z prvního stupně základní školy, tedy dětmi od šesti do jedenácti let neboli mladistvými. Pro tyto děti by mělo být násilí a ostatní nevhodné vysílané věci v televizi zakázané. Jak je tedy možné, že jim vlastní rodiče dovolí sledovat věci, které pro ně nejsou určené? Nemají strach, že by to na dětech mohlo zanechat neblahé následky? Vždyť by mohla být u jejich potomstva ohrožena mravní a citová výchova, pokud budou příliš častými diváky tohoto typu programu. Z doposud prezentovaných odpovědí autorka usuzuje, že rodiče v současnosti nejsou tak důslední, jak by měli být. Počkejme si ale na druhý typ dotazníku, na který odpovídali sami rodiče.

Graf 4 - Zákaz sledování pořadů s násilím

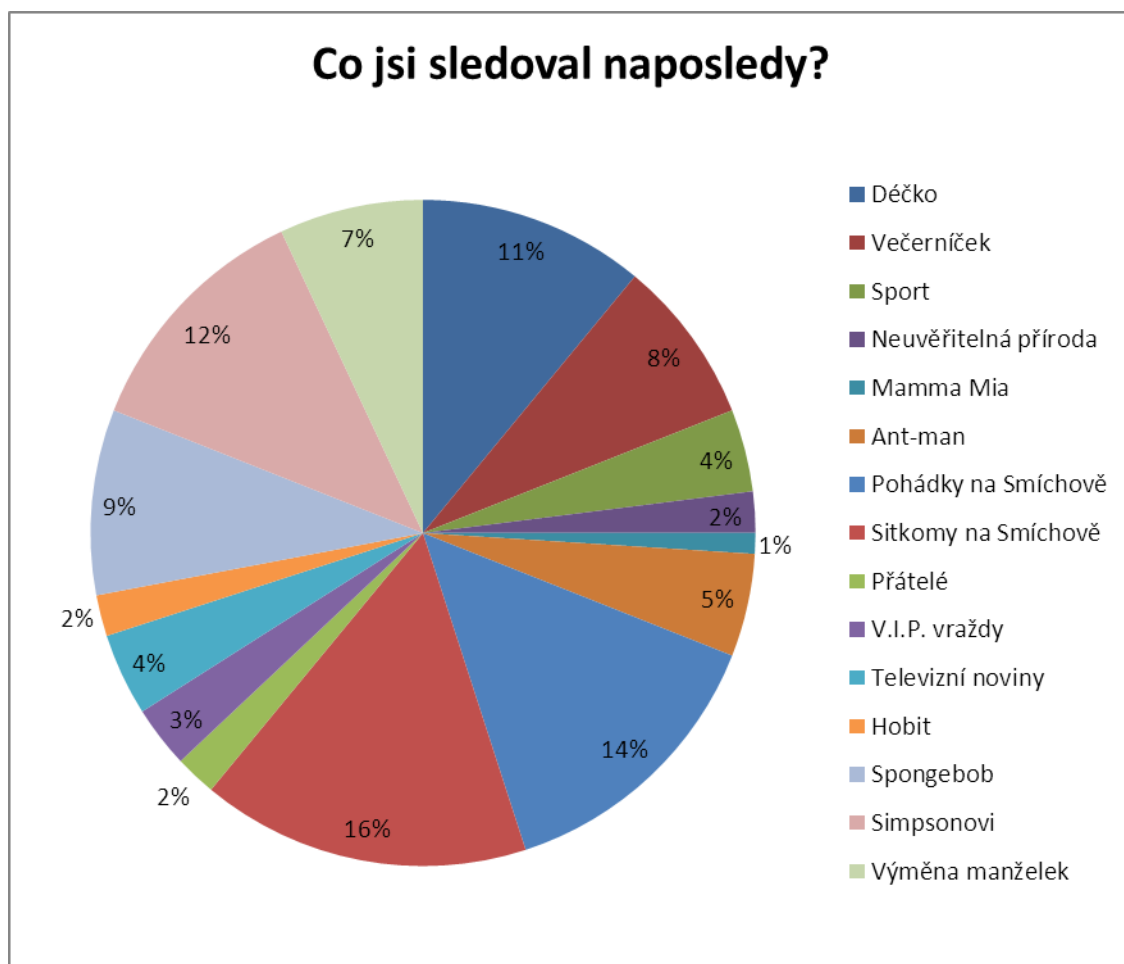

Zdroj: Radinová, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 12: Co jsi sledoval naposledy?

Další otázkou se autorka pokoušela zjistit, co děti sledovaly naposledy. Odpovědi byly různé, avšak společné měly jedno. Většina ze sledovaných pořadů nebyla rozhodně určená pro diváky tohoto věku. Nabízí se další otázka, co vede děti k tomu, že upřednostňují daný typ pořadu před jiným. Z jakého důvodu volí právě dané pořady, které sledují. Co je na nich láká? Nemají snad jinou volbu? Nebo z nudy sledují právě to, co aktuálně běží, a nerozlišují, o co se jedná? V případě dalšího výzkumu by nebylo špatné tento typ otázky zahrnout do dotazníku. Pomohlo by to objasnit, zda se dívaly vědomě na daný typ pořadu, nebo byl jejich výběr čistě náhodný.

Graf 5 - Poslední sledovaný pořad

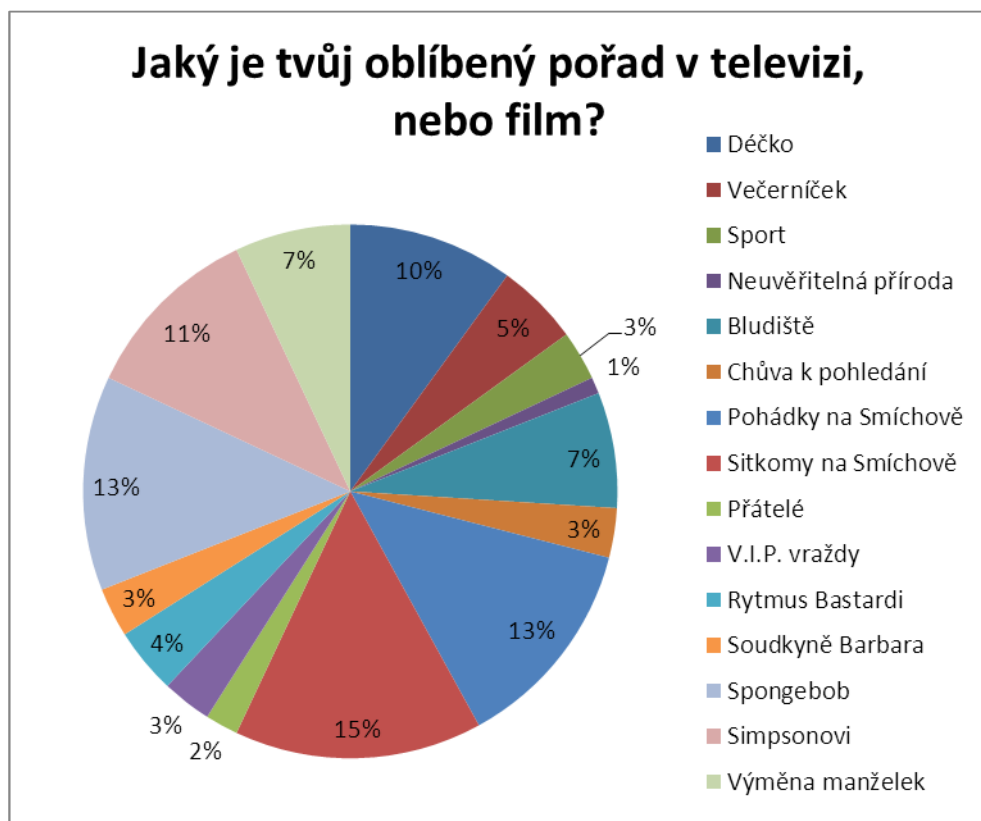

Zdroj: Radinová, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 13: Jaký je tvůj oblíbený pořad v televizi, nebo film? Uved':

Touto otázkou chtěla autorka odhalit, zda dotazovaní žáci v předchozí otázce uvedli pořad či film, který byl zároveň také jejich oblíbeným. Odpovědi se občas shodovaly. Žáci opět vybrali za oblíbené filmy či pořady ty, jež nejsou vhodné pro mladistvé. Převažují sice pohádky a pořady určené pro ně, ale podstatná část dětí volí i za své oblíbené pořady sitcomy, které jsou orientované na dospělého diváka. I kdyby se jednalo o komediální a rodinné seriály, stále se v nich budou nacházet výrazy a situace, kterým žáci prvního ročníku nemohou rozumět a plně je chápat. Udivuje, že děti znají a považují za svůj oblíbený také kreslený seriál, který si pohrává s ironií a nadsázkou a násilné chování prezentuje jako formu humoru.

Graf 6 - Oblíbený pořad nebo film

Zdroj: Radinová, 2016 (vlastní šetření)

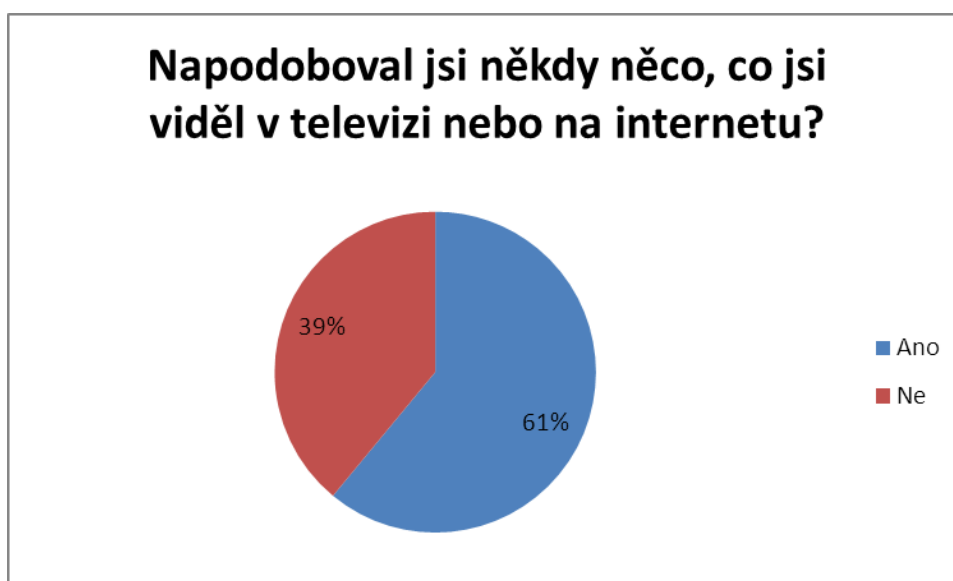
Otázka č. 14: Hraješ si někdy s kamarády na svého oblíbeného hrdinu?

Touto otázkou autorka chtěla zjistit, zda se děti nechají ovlivnit jejich oblíbeným hrdinou. Tedy jestli si někdy hrají takovým způsobem, že napodobují svého oblíbeného protagonistu včetně jeho chování. V předchozích otázkách jsme zjistili, jaké pořady sledují, a jaké jsou jejich oblíbené. Na základě této spojitosti přijdeme na to, že většina dětí sleduje, a má rádo pořady či filmy, které pro ně nejsou absolutně vhodné. K této skutečnosti patří důležité zjištění, že padesát sedm dětí si hraje na svého oblíbeného hrdinu a čtyřicet tři si na něho nehraje. Takže se nabízí jedno důležité poznání. Padesát tři žáků kopíruje chování a jednání svého oblíbeného hrdiny. Ten zaujal jejich pozornost a upoutal je natolik, že se mu snaží podobat. Přestože jejich vzor, případně idol žije ve smyšleném světě, jenž má s realitou málo společného, touží si vyzkoušet a zažít to, co viděly, na vlastní kůži. Velká škoda je, že mezi jejich oblíbence patří většinou postavy z pořadů nevhodných pro mladistvé. Kdyby tomu bylo naopak a každý jedinec by za vzor pojal někoho kladného, nebylo by špatné, kdyby kopírovaly takové chování i v rámci dětské hry.

Otázka č. 15: Napodoboval jsi někdy něco, co jsi viděl v televizi nebo na internetu?

Do této další otázky je prvně zahrnut již i internet. Autorka chce pomocí této otázky odhalit, zda se děti zajímají, co v televizi, nebo na internetu vidí, a zda se jim to zalíbí natolik, že si přejí nový poznatek samy vyzkoušet v praxi. Na tuto otázku odpovědělo šedesát jedna dětí ano a zbylých třicet devět ne. Na rozdíl od hry na oblíbeného hrdinu, je tento poznatek až děsivý. Hlavně na internetu se nachází spousta návodů a instrukcí k různým činnostem, které nejsou vždy bezpečné, dalo by se podotknout, že mnohdy až život ohrožující. Pokud takto vysoké číslo dětí zkusí v reálu to, co viděly, není to dobré zjištění. V případě, že by se jednalo o věci, které mají nějaký vzdělávací charakter, byla by to pozitivní zpráva. Právě díky předešlým odpovědím ale autorka ví, že se děti s oblibou dívají na pořady nevhodné, takže se domnívá, že i v případě internetu budou inklinovat k těmto.

Graf 7 - Napodobování situací sledovaných v televizi nebo na internetu

Zdroj: Radinová, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 16: Myslíš si, že všechno co vidíš v televizi nebo na internetu, je správné?

Autorka se domnívá, že samy děti často nemají ponětí, že vše, co sledují v televizi nebo na internetu, není vždy správné a vhodné k vyzkoušení. Proto položila doplňující otázku, jíž chtěla svou domněnku vyvrátit, ale naopak se jí potvrdila, protože šedesát jedna dotazovaných dětí odpovědělo ano a třicet devět dětí ne.

Otázka č. 17: Vyber, na co by ses díval v televizi raději.

Tato otázka měla šest nabídek (a-f), každá z těchto šesti nabídek uváděla dvě možnosti, ze kterých si žáci museli zvolit jednu.

- a) Studio Kamarád - 49 dětí / Monstra vs. Vetřelci – 51 dětí
- b) S Jakubem v přírodě – 46 dětí / Ordinace v růžové zahradě – 54 dětí
- c) AZ kvíz junior – 61 dětí / Kobra 11 – 39
- d) Tom a Jerry – 58 dětí / Bořek stavitel – 42 dětí
- e) Transformers – 47 dětí / Bludiště – 53 dětí
- f) Věda je detektivka – 48 dětí / Batman – 52 dětí

Je příjemným zjištěním, že u dětí jsou v oblibě také pořady s výchovnou tematikou a vzdělávacího charakteru. A nejen ty, které jsou určené starším osobám, nebo v nich můžeme nalézt násilné chování. Tyto pořady u žáků stále vyhrávají. Dalo by se konstatovat, že v případě této otázky se poměr preferencí nabízených pořadů téměř vyrovnal. Výběr se trefil do vkusu dětského publika a je dobré vědět, že i přírodopisné a vědomostní pořady děti rády vyhledávají.

Otázka č. 18: Používáš internet?

Touto otázkou jsme se dostali do další části v dotazníku, a to do části o internetu. Žáci odpovídali na otázku, zda používají internet, převážně kladně. Osmdesát tři děti ze sta uvedlo variantu ano a sedmnáct dětí ne. Rozšířenost internetu ve společnosti je obrovská. Stal se součástí lidských životů. Na základě odpovědí se dá říct, že se začlenil i do těch dětských a stal se přirozenou součástí dětství.

Otázka č. 19: Viděl jsi na internetu někdy něco, co se ti nelíbilo nebo ti to přišlo děsivé?

Ano odpovědělo padesát dva žáků, ne čtyřicet osm. To nám také naznačuje, že chybí kontrola ze strany rodičů, nebo že nemají představu, co si děti na internetu prohlížejí a zda navštěvují stránky s nepatřičným obsahem. Případně jim nenastavili v používaném počítači blokaci nevhodných internetových stránek.

Otázka č. 20: Používáš Facebook?

Odpovědí bylo dvacet devět ano a sedmdesát jedna ne. V tomto případě byla autorka velice nepříjemně zaskočena, protože jak již bylo několikrát zmíněno, na dotazník odpovídalo sto dětí ve věku od 6 do 11 let, tedy děti, které by k těmto stránkám neměly mít vůbec přístup. Facebook je dovolen používat až od 13 let. Přesto tuto sociální síť navštěvuje dvacet devět dotázaných žáků. Užíváním Facebooku je v tomto kontextu myšleno založení vlastního profilu na této platformě a jeho spravování, tedy poskytování a aktualizování informací, vkládání osobních a důvěrných údajů, fotografií ze svého života, upřesňování polohy místa, kde se se zrovna dotyčný nachází. Jedná se tedy o velice intimní a osobní data, která mohou být jinými uživateli zneužita. Nehledě na to, že děti, které nedosáhly určené věkové hranice, musely při registraci uvést nesprávné a klamné informace o své osobě, čímž porušily zásady a podmínky nastavené společností Facebook.

Otázka č. 21: Hraješ na internetu počítačové hry online?

Ano, často dvacet tři, ano, někdy čtyřicet tři, ne, nikdy třicet čtyři jedinců. Autorce připadá zájem o počítačové online hry ze strany dětí navštěvujících 1. stupeň základní školy nadměrný, jelikož šedesát šest dotázaných dětí ze sta hraje (často, či občas) počítačové online hry.

Otázka č. 22: Vědí rodiče, co děláš na internetu?

Z odpovědí na otázku č. 22 se dozvídáme, že u čtyřiceti dvou dotazovaných žáků mají rodiče přehled o tom, co jejich dítě dělá na internetu, avšak u padesáti osmi dětí to rodiče nevědí.

Otázka č. 23: Co by byl pro tebe nejhorší trest?

Poslední otázkou autorka chtěla zjistit, zda je pro děti horší trest přijít o médium, nebo že hůře snášejí klasický druh trestu, jako třeba zákaz jít si hrát ven s kamarády, či nedostat sladkost. Pro padesát sedm žáků by bylo horší přijít o médium. Podrobněji uvedené odpovědi:

- a) Nesmět se dívat na televizi. Tuto odpověď si vybralo 29 žáků.
- b) Nesmět si jít hrát ven s kamarády. Tuto odpověď si vybralo 31 žáků.
- c) Nesmět si hrát na počítači či tabletu. Tuto odpověď si vybralo 28 žáků.
- d) Nedostat žádnou sladkost. Tuto odpověď si vybralo 12 žáků.

6.4 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ S RODIČI

Bylo osloveno celkem sto padesát rodičů žáků Fakultní základní školy a mateřské školy Barrandov II. při PedF UK, avšak dotazníků, které bylo možné použít, se autorce vrátilo pouze šedesát sedm. Tento dotazník obsahuje dvacet otázek a je zcela anonymní. V další části této podkapitoly autorka rozebere odpovědi na každou otázku. Některé výsledky jsou zaznamenány v grafech.

Otázka č. 1: Necháte své dítě dívat se na televizi, když potřebujete mít čas na práci?

První otázka, která byla v dotazníku pro rodiče položená, se týkala toho, zda rodiče využívají televizi jako prostředek zábavy pro své děti, když potřebují mít čas na práci. Čtyřicet šest rodičů odpovědělo ano, zbylých dvacet jedna odpovědělo ne. Pravděpodobně se pro rodiče jedná o nejjednodušší a nejsnazší možnost jak zabavit své děti. Televizi upřednostňují, aniž by si uvědomovali, že se nabízí i jiné způsoby trávení volného času.

Otázka č. 2: Jak často dovolujete dětem sledovat televizi?

U této otázky už měli rodiče více variant pro odpověď. Celkem vybírali ze čtyř. Čtyřicet osm rodičů uvedlo možnost každý den, jednou za dva dny využilo třináct rodičů, odpověď jednou týdně zakroužkovali čtyři rodiče a pouze dva využili méně než

jednou týdně. V budoucím zkoumání by nebylo jistě na škodu zauvažovat nad tím, zda se jedná o společné sledování televize v rámci rodinného programu, nebo jestli jde o aktivitu individuální, tedy že dítě sleduje televizi samo, bez dohledu ze strany dospělých. Je na pováženou, že rodiče dětem umožní sledování televize každý den. Pokud se děti věnují ve volném čase školní přípravě, navštěvují nějaké zájmové kroužky nebo pomáhají s domácími povinnostmi, času na hraní a k setkání s kamarády jim moc nezbyvá. Volný prostor je využit pro sledování televize a je škoda, že je to na úkor jiné aktivity, která by byla pro dítě vhodnější.

Otázka č. 3: Jak dlouho necháváte děti sledovat televizi?

Tato otázka měla pět odpovědí, odpověď 30 minut využilo osm rodičů, 1 hodinu uvedlo třináct, nejčastěji preferovaná odpověď byla 2 hodiny, ztotožnilo se s ní dvacet tři rodičů, dále byla možnost 3 hodiny, tu si vybralo dvanáct rodičů a poslední možnost více než 3 hodiny si zvolilo jedenáct rodičů. V souvislosti s předešlou otázkou nám odpovědi blíže nastiňují, kolik volného času děti věnují během dne sledování televize. Pokud jim je dovoleno využívat tento druh aktivity každý den v rozmezí dvou hodin, jenom to potvrzuje domněnku, že se tak děje na úkor jiných prospěšnějších věcí, případně že není volný čas plně využit k různým druhům zábavy.

Otázka č. 4: Máte přehled o tom, co vaše děti sledují v televizi?

V dotaznících pro děti jsme se ptali, jestli je jejich rodiče nějak kontrolují, zda jim říkají, na co se smí dívat. Čtyřicet dva dětí odpovědělo, že je rodiče nijak nekontrolují a padesát osm dětí že je rodiče kontrolují. Tato otázka měla stejné zadání, ale týkala se rodičů. Padesát tři rodičů odpovědělo, že mají přehled o tom, co jejich děti preferují, a čtrnáct rodičů neví, co jejich děti sledují v televizi. Je správně, že se o své děti zajímají a není jim lhostejné, jaký typ a druh pořadu jejich děti sledují.

Graf 8 - Přehled o tom co děti sledují

Zdroj: Radinová, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 5: Dovolujete dětem sledovat filmy, které nejsou pro ně určené?

Na otázku pátou odpovědělo více z dotazovaných rodičů ano, přesně čtyřicet dva dotázaných povoluje dětem sledovat pořady, které nejsou pro ně určené. Z toho vyplývá, že dvacet pět rodičů nedovoluje svým dětem sledovat filmy, které nejsou pro ně vhodné. V tomto případě se jedná o vcelku zajímavý paradox. Rodiče sice kontrolují a vybírají, co jejich děti budou v televizi sledovat, viz výsledky z předcházející otázky

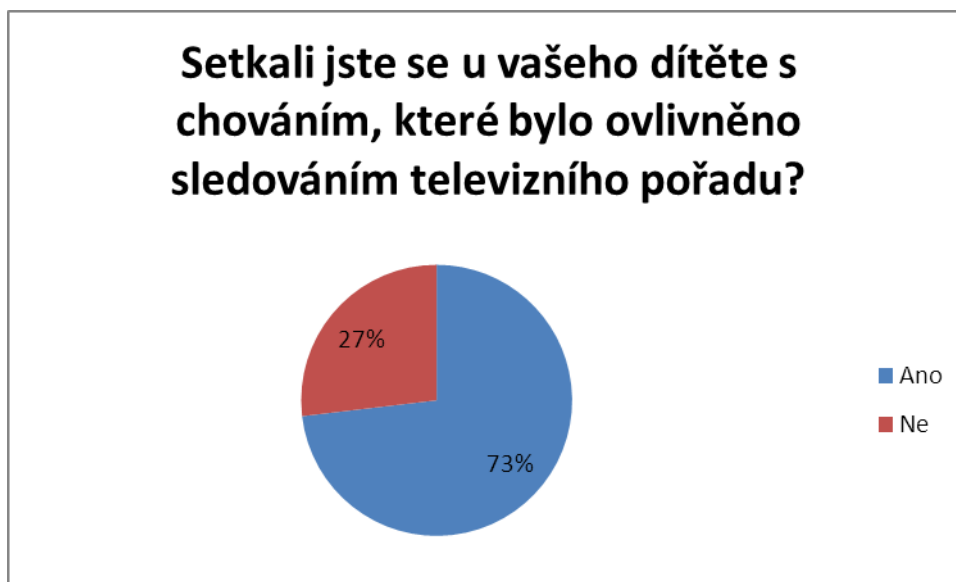
č. 3, ale na druhou stranu jim většina dovolí vybírat si pořady, které jim nejsou určené. Potom tedy jakékoliv korigování ztrácí na významu i smyslu.

Otázka č. 6: Setkali jste se u vašeho dítěte s chováním, které bylo ovlivněno sledováním televizního pořadu?

Touto otázkou autorka chtěla zjistit, zda rodiče pozorují u svých dětí chování ovlivněné tím, co viděly v televizi. U této otázky převládala odpověď ano, ale jen v málo případech rodiče napsali příklad takového chování. Ano uvedlo konkrétně čtyřicet devět rodičů a ne osmnáct.

Někteří, kteří si zvolili odpověď ano, uvedli také různé příklady. Jedním z nich bylo, že bojují s kamarády jako v pořadu Kung Fu Panda. Dále děti přejímají ze svých oblíbených pořadů různé fráze a gesta. Hrají si na Elzu a Annu nebo opakují vtipné skeče. V jednom dotazníku se dokonce objevilo, že napodobují agresivní scény. Dále si zpívají znělky z oblíbených pořadů, mají touhu vlastnit vše, co je v jejich oblíbených filmech populární, např. telefony, tablety, oblečení atd. Také v jednom dotazníku byl zmíněn vliv reklamy na děti v podobě „to chci koupit“.

Graf 9 - Ovlivněné chování sledováním televize, či internetu

Zdroj: Radinová, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 7: Víte, čím se vaše děti baví na internetu?

U této otázky, stejně jako tomu bylo v otázce s televizí, většina rodičů, tedy čtyřicet tři, odpověděla, že ano, dvacet čtyři ne.

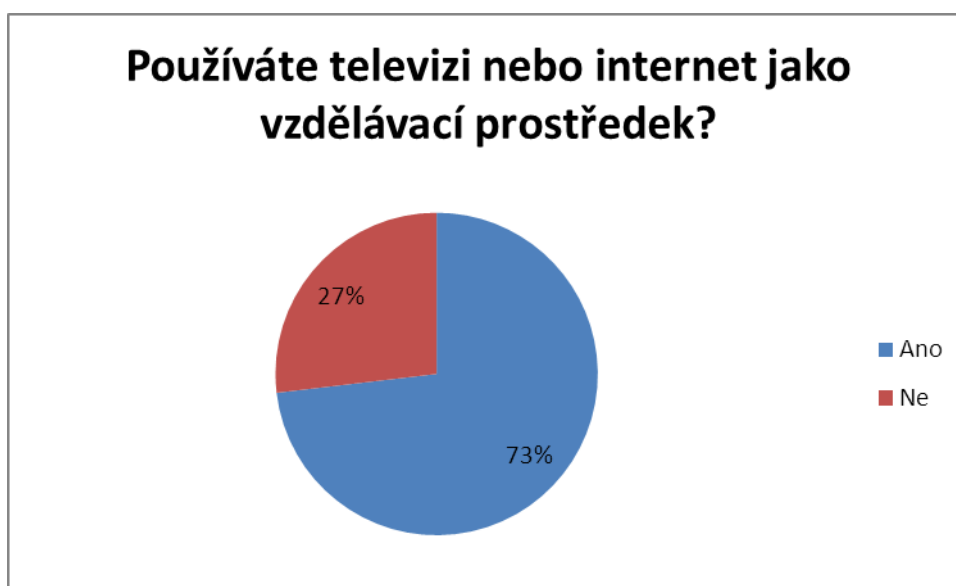
Otázka č. 8: Mají vaše děti omezený přístup na internet?

Na tuto otázku neodpověděl nikdo kladně. Občas připisovali, že vědí, co jejich děti na internetu dělají a že nepotřebují žádná omezení. Ne tedy odpovědělo šedesát sedm rodičů. Je zajímavé, kolik z celkem dotazovaných dospělých v této záležitosti svým dětem věří a nepochybuje o nich. Dokonce je naopak považuje za ukázněné a uvědomělé. Rodiče paradoxně nemají strach, že by i přes zákaz děti mohly některé stránky s nevhodným obsahem byť jen otevřít, nebo si je dokonce prohlížet. Přesto je pravděpodobnost, že by děti mohly z nějakého důvodu, ať už jen třeba ze zvědavosti, nebo například na doporučení nějakého kamaráda, či kamarádky, takové stránky navštívit, velká.

Otázka č. 9: Používáte televizi nebo internet jako vzdělávací prostředek?

U této otázky se většina rodičů shodla. Pouze osmnáct z nich odpovědělo, že nepoužívají televizi ani internet jako vzdělávací prostředek a čtyřicet devět tyto prostředky používá. Je uspokojivé vědět, že rodiče v dnešní době ví, že mohou média využít také pro vzdělání a přenášení informací, a nejenom pro zábavu. Přišli na to, že jsou média vhodnou alternativou, jak něco děti naučit a to hlavně na základě oblíbenosti těchto prostředků. Mnohdy je nějaký dokument či pořad natočený velmi zajímavým způsobem a může zprostředkovat i něco navíc. Děti dále mají možnost se tímto způsobem seznámit s věcmi, které by normálně neměly příležitost poznat. Autorka má na mysli třeba některé cestovatelské dokumenty či přírodopisné pořady.

Graf 10 - Televize a internet jako vzdělávací prostředek

Zdroj: Radinová, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 10: Čtete svým dětem před spaním?

V odpovědích na otázku zda rodiče svým dětem čtou před spaním, převládala odpověď ne, a občas se vyskytlo i krátké odůvodnění, že si děti už čtou samy. Pouze dvanáct rodičů odpovědělo, že svým dětem čtou. O čtení knih a předčítání se v poslední době vedou vášnivé diskuze. Odborníci považují čtení dětem za prospěšné a nezbytné pro lepší výchovu. Autorka se přiklání k důležitosti takové činnosti. Nejenže se jedná o společně strávený čas, kterého není nikdy dost, ale je dobré, když si děti při poslechu vytvářejí na základě vlastní fantazie svoje představy předčítaného textu.

Otázka č. 11: Hrajete si se svými dětmi?

Na tuto otázku odpovědělo třicet šest rodičů kladně. Se svými dětmi si hraje nejméně dvakrát týdně dvacet dva rodičů, dalších čtrnáct odpovědělo, že hrou s nimi tráví čas alespoň jednou týdně. Ostatních třicet jedna rodičů uvedlo, že si se svými dětmi nehrají. Hra je pro dětský vývoj nesmírně důležitá. Nejenže se děti díky ní učí, ale také se prosazují v kolektivu. Jejím prostřednictvím lze odhalit nevhodné nebo nesprávné chování a také jej v rámci hry napravit. Je dobré, když se dítě umí zabavit samo, ale na druhou stranu představuje společná aktivita pro obě strany alternativu pro sblížení. Rodič by měl alespoň lepší přehled o tom, jakým způsobem se jeho dítě baví.

Otázka č. 12: Jak dlouho necháváte děti u počítače?

Většina rodičů se shodla na odpovědi, čtyřicet šest z nich nechává děti maximálně hodinu denně u počítače. Čtrnáct odpovědělo maximálně 2 hodiny a zbylých sedm dotazovaných nechává děti u počítače i více než 3 hodiny denně. Jestliže si tyto údaje sečteme s údaji získanými v otázce č. 3, celkový čas strávený jak u televize, tak u internetu představuje značnou část dne. Z doby určené k volnočasovým aktivitám tato dvě média zabírají až tři hodiny denně, což je alarmující.

Otázka č. 13: Je podle vás zájem vašeho dítěte o internet přiměřený?

U této otázky odpovědělo padesát šest rodičů, že zájem jejich dítěte o internet přiměřený je a jedenáct, že není. V těchto jedenácti dotaznících bylo i odůvodnění, které

vysvětlovalo, že děti těchto respondentů hrají velice často online hry na počítači, ve kterých si vytvářejí virtuální realitu, kterou poté přenášejí i do běžného života.

Otázka č. 14: Je podle vás zájem vašeho dítěte o televizi přiměřený?

U této otázky se už více setkáváme s odpovědí, že není zájem dítěte o televizi přiměřený. Takto odpovídalo čtyřicet devět rodičů. Docela často se u takovýchto odpovědí objevovala stejná odůvodnění. Například rodiče uváděli, že děti chtějí sledovat televizi, když se nudí. Jsou líné si vymyslet jinou zábavu a ani o to nestojí. Pro děti znamená sledování televize nejlépe využitý volný čas, jak autorka pochopila. Nejraději by před ní žáci seděli celé dny. Přitom neřeší, na jaké pořady se dívají, a co právě sledují. Podstatné je to, že se mohou dívat. Často se objevovalo u odpovědí, že děti trvají na sledování televize také v době, kdy už by měly spát. Zde je zajímavé pozorovat, jak si na tuto problematiku u vlastních dětí rodiče stěžují. V předešlých otázkách sami přiznali, že sledování televize dětem povolují, když potřebují pracovat a nemají čas se jim věnovat. Dále pak uvedli, že děti od nich mají povolené sledování televize denně buď hodinu, dvě, a dokonce jsou i takoví rodiče, kteří dětem povolují sledovat televizi i tři hodiny. Není proto divu, že si na televizi děti velmi rychle zvyknou a oblíbí si ji. Odolat něčemu tak „skvělému“ představuje náhle problém, na který paradoxně rodiče poukazují, přestože původně televizi dětem sami povolili.

Otázka č. 15: Nebojíte se falešných identit a jiných nástrah na internetu?

Odpovědi na tuto otázku byly velmi znepokojující, jelikož většina odpovědí byla, že se rodiče těchto nástrah na internetu nebojí. Celkem čtyřicet šest rodičů nemá obavy z různých nástrah, které jsou pro děti na internetu nebezpečné. Tudiž pouze dvacet jedna rodičů se obává negativních vlivů internetu. Existuje celá řada zdokumentovaných případů, kdy byla zneužita naivita dětí právě touto cestou. Příčin může být mnoho; nedostatek zájmu ze strany rodičů, touha poznat nové lidi, to vše může zapříčinit, že se děti stávají oběťmi deviantních osob a nepatřičného jednání.

Otázka č. 16: Myslíte si, že média hrají nějakou roli při výchově dětí?

Tato otázka byla jednou z klíčových pro tento výzkum. Z odpovědí vyplývá, že třicet osm rodičů se domnívá, že média nehrají roli při výchově dětí. Druhá část, tedy dvacet devět rodičů si myslí opak, tedy že média při výchově dětí roli hrají. Opět se odpovědi rodičů rozcházejí s odpověďmi získanými u otázky č. 6, kdy rodiče sami uváděli příklady, jak se setkali u svého dítěte s chováním, které bylo ovlivněno sledováním televizního pořadu. Dokonce zmínili i příklady takového chování. Otázkou zůstává, proč v tom nevidí souvislost. Pokud si tedy většina nemyslí, že média hrají úlohu při výchově dětí, je to možná proto, že si sami neuvědomují právě tuto spojitost mezi způsobem chování vzniklým sledováním televize a výchovou dítěte.

Graf 11 - Role médií při výchově dětí

Zdroj: Radinová, 2016 (vlastní šetření)

Otázka č. 17: Chová se vaše dítě agresivně?

U této otázky bylo na výběr ze tří odpovědí. Třicet jedna rodičů zakroužkovalo odpověď ano, občas. Dvacet devět zvolilo odpověď ne a pouze v sedmi případech bylo uvedeno ano, často. Můžeme tedy konstatovat, že si rodiče sami připouštějí agresivní chování u svých potomků. Autorka pozitivně vnímá, že si tuto skutečnost rodiče nebojí přiznat. To bývá obecně dobrým začátkem k nápravě a odstranění takového nežádoucího chování.

Otázka č. 18: Jaké jsou volnočasové aktivity vašich dětí?

U této otázky měli rodiče zakroužkovat 1 – 3 odpovědi. Celkem měli na výběr z pěti. První možnost byl sport, ten zvolilo padesát sedm dotazovaných. Další představovaly zájmové kroužky, které zvolilo čtyřicet osm rodičů, dále četba knih, tu vybralo čtyřicet tři rodičů, televizi uvedlo čtyřicet devět respondentů a na internetu se shodlo třicet devět rodičů. Možnosti jiné nikdo nevyužil.

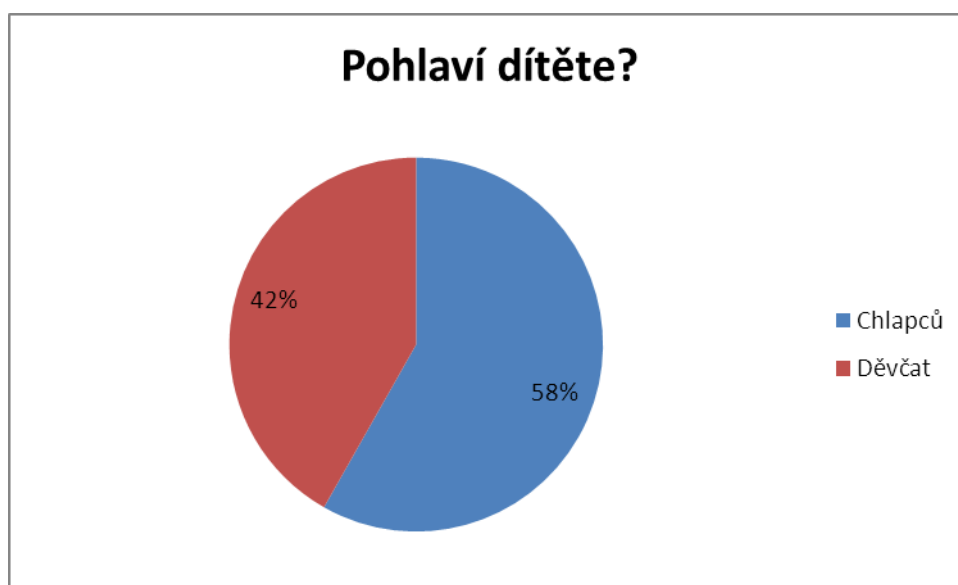
Otázka č. 19: Jaké jsou zájmy vašich dětí?

U této otázky měli zakroužkovat 1 – 3 odpovědi stejně jako v předchozí otázce. Byly na výběr sportovní aktivity, na nichž se shodlo padesát dva rodičů, četbu knih už vybralo jen dvacet sedm rodičů, tancování třináct, malování dvacet dva, televizi padesát tři, internet třicet jedna, hru na hudební nástroje devatenáct a stavebnice třicet devět rodičů. Možnost jiné opět nikdo z rodičů nevyužil.

Otázka č. 20: Pohlaví dítěte?

Na závěr byla rodičům položena otázka, zda mají syna či dceru. U dotazníků pro děti nám odpovídalo více slečen než chlapců a v tomto dotazníku pro rodiče to bylo naopak. Tedy rodiče měli ve většině případů syna, přesněji třicet devět tázaných, a dceru dvacet osm.

Graf 12 - Pohlaví

Zdroj: Radinová, 2016 (vlastní šetření)

7 INTERPRETACE A DISKUSE VÝSLEDKŮ

Na začátku této bakalářské bylo stanoveno pět výzkumných hypotéz. Pravdivost těchto hypotéz budeme ověřovat podle údajů získaných pomocí dotazníkového šetření, které bylo prováděno s žáky na prvním stupni Fakultní základní školy a mateřské školy Barrandov II. při PedF UK a údajů získaných z druhého dotazníkového šetření, které bylo prováděno s rodiči žáků prvního stupně této školy. Pro ověření hypotéz si autorka této bakalářské práce vybrala vždy nejdůležitější otázky z dotazníků pro danou hypotézu. Jak již bylo řečeno, byly vypracovány dva dotazníky na základě předem provedeného pozorování a nestandardizovaného dotazování. Tyto dva dotazníky byly zcela anonymní. Dotazník určený pro žáky obsahoval dvacet tři otázek a dotazník pro rodiče dvacet.

Ověření hypotézy č. 1: **Více než padesát procent dětí je ovlivňováno tím, co vidí v televizi a na internetu.**

S ověřováním této hypotézy začneme u dotazníku pro děti otázkou č. 7, jejíž znění je, zda dotazované děti rády sledují televizi. U této otázky byla možnost výběru ze dvou odpovědí, a to ano či ne. Velice překvapující bylo zjištění, že dvanáct žáků prvního stupně Fakultní základní školy a mateřské školy Barrandov II při PedF UK odpovědělo ne. Avšak osmdesát osm dotazovaných dětí sleduje televizi rádo. Jedná se tedy o většinu. Z otázky č. 6 se dozvídáme další podstatnou věc, a tou je, že padesát devět dětí má televizi dokonce ve svém pokoji. Otázkou č. 15 zjišťujeme, zda děti napodobovaly někdy něco, co viděly v televizi nebo na internetu. Šedesát jedna dětí odpovědělo ano. Když se podíváme na zjištěné výsledky z dotazníků určených pro rodiče, tak k ověření této hypotézy nám pomůže otázka č. 6, která zní: „*Setkali jste se u vašeho dítěte s chováním, které bylo ovlivněno sledováním televizního pořadu?*“ Na tuto otázku odpovědělo ano čtyřicet devět rodičů z šedesáti sedmi. Někteří rodiče, kteří si zvolili odpověď ano, uvedli také příklady tohoto chování. Jedním z takových příkladů bylo, že děti bojují s kamarády jako v pořadech, které sledovaly. Dále děti přejímají ze svých oblíbených pořadů různé fráze a gesta. Dokonce rodiče uvedli i případy, kdy děti napodobují agresivní scény. Také v jednom dotazníku byl zmíněn vliv reklamy na děti v komerčním smyslu. **Pravdivost první hypotézy, že více než**

padesát procent dětí je ovlivňováno tím, co vidí v televizi a na internetu, se tedy na základě zjištěných údajů z dotazníkového šetření ověřila.

Ověření hypotézy č. 2: **Více než padesát procent dětí si myslí, že vliv médií je vždy pozitivní.**

K ověření této hypotézy nám postačí odpovědi na otázku č. 16, z dotazníku určeného dětem. Pomocí této otázky zjišťujeme, že šedesát jedna dětí ze sta si myslí, že vše co vidí v televizi nebo na internetu, je správné. Děti tohoto věku (6 až 11 let) jen málokdy dokáží z určitých souvislostí jen těžko odhadnout, co je a není správné. Hlavně, pokud v televizi sledují pořad pro ně určený, který jim dokonce povolili sledovat jejich vlastní rodiče. Neočekávají tedy, že by se v takovém pořadu mohlo vyskytovat něco, co je pro ně nevhodné. Autorka si ihned vybavila kreslené pořady typu Spongebob, Tom a Jerry, Tasmánský Čert, Pokémon a spousty dalších podobných animovaných pohádek. Proč zrovna tyto pohádky? Protože jsou určeny pro dětské publikum, a přesto obsahují plno násilí a různých nevhodných scén od začátku až dokonce každého dílu. Jelikož je násilí prezentované v rámci pohádek, děti si tak neuvědomují, že je špatné a mohou tím vzniknout značné problémy. Dokonce jsou případy i několika extrémních situací, kdy kvůli podobnému typu pohádky přišlo nejméně jedno dítě o život. **Pravdivost druhé hypotézy, že více než padesát procent dětí si myslí, že vliv médií je vždy pozitivní, se tedy na základě zjištěných údajů z dotazníkového šetření také ověřila.**

Ověření hypotézy č. 3: **Většina rodičů dostatečně nekontroluje, co sledují jejich děti v televizi nebo na internetu.**

Ověřování této třetí hypotézy začneme opět u dotazníku pro děti, a to otázkou č. 8, v rámci které bylo zjišťováno, jestli mají děti nějaká omezení v tom, co mohou v televizi sledovat. Zjištění bylo znepokojující. Autorce se zdá nevhodné, aby si dítě ve věku 6 až 11 let mohlo samo určovat, co bude v televizi sledovat. A přesto se našlo čtyřicet dva ze sta dotazovaných žáků, kterým do toho, co budou v televizi sledovat, nezasahují rodiče. Autorce se ale pravdivost této hypotézy s pomocí této otázky zcela nepotvrdila. Musela uvést i jiné otázky. K ověření pravdivosti třetí hypotézy pomůže další otázka č. 6, která patří do druhé části dotazníku pro děti, tedy do části orientované na televizi. Otázka se týká televize, a to zda jí mají přímo ve svém pokoji. Autorka byla

překvapena tím, kolik dětí má ve svém pokoji vlastní televizor, i když se přitom jedná o děti prvního stupně základní školy. Ze sta dotazovaných žáků má padesát devět televizi ve svém pokoji. Další, otázka č. 11, se týká toho, zda děti mohou sledovat filmy, ve kterých je násilí. Na tuto otázku odpověděl kladně vysoký počet dotazovaných žáků, a to čtyřicet šest. Padesát čtyři dotazovaných dětí odpovědělo záporně. Pro tyto děti by mělo být násilí a ostatní nevhodné publikované věci v televizi zakázané. Jak je tedy možné, že jim vlastní rodiče dovolí sledovat zakázané věci? Z doposud prezentovaných odpovědí autorka usuzuje, že rodiče v dnešní době nejsou až tak důslední, jak by měli být. Pojdme ale na druhý typ dotazníku, na který odpovídali sami rodiče, těm byla položena podobná otázka. „*Dovolujete dětem sledovat filmy, které nejsou pro ně určené?*“ Na tuto otázku odpovědělo více z dotazovaných rodičů ano, přesně čtyřicet dva dotázaných rodičů povoluje dětem sledovat pořady, které nejsou pro ně určené. Další otázka, jež napomohla k ověření hypotéz, je otázka č. 22 z dotazníku pro děti. „*Vědí rodiče, co děláš na internetu?*“ Z odpovědí od dětí se dozvídáme, že u padesáti osmi z nich rodiče nemají přehled o tom, co jejich dítě dělá na internetu. Zároveň byla rodičům položena také podobná otázka č. 7, zda vědí, čím se jejich děti baví na internetu. Sami rodiče, přitom odpovídali, že vědí, co jejich děti dělají na internetu. Přesněji čtyřicet tři rodičů odpovědělo kladně. Pomocí další, osmé otázky autorka zjišťovala, jestli mají jejich děti omezený přístup na internet. Na tuto otázku všichni rodiče napsali, že děti omezený přístup na internet nemají. Tudíž autorka odpovídkou na otázku č. 7 v dotazníku pro rodiče, nepřikládá velkou váhu. Z těchto zjištěných údajů se autorka přiklání k tomu názoru, že většina rodičů dostatečně nekontroluje, co sledují jejich děti v televizi nebo na internetu. **Autorka tedy prezentuje, že pravdivost hypotézy č. 3, tedy že většina rodičů dostatečně nekontroluje, co sledují jejich děti v televizi nebo na internetu, byla ověřena.**

Ověření hypotézy č. 4: **Většina rodičů si myslí, že média nemají důležitou roli při výchově dětí.**

K ověření pravdivosti této hypotézy nám budou stačit pouze odpovědi na jednu otázku, která byla položena přímo rodičům. Jde o otázku č. 16. Rodiče museli zodpovědět, zda si myslí, že média hrají nějakou roli při výchově dětí. Tato otázka byla jednou z klíčových pro autorčin výzkum. Z odpovědí vyplývá, že se třicet osm rodičů domnívá,

že média nehrají roli při výchově dětí. Druhá část, tedy pouze dvacet devět rodičů, si myslí opak a médiím přisuzuje důležitost při výchově dětí. **Z těchto odpovědí od dotazovaných rodičů vyplývá, že pravdivost hypotézy č. 4, tedy že většina rodičů si myslí, že média nemají důležitou roli při výchově dětí, se podařilo ověřit.**

Ověření hypotézy č. 5: **Většina dětí má sklony k agresivnímu jednání v důsledku sledování televize a internetu.**

Pro ověření poslední stanovené hypotézy využijeme zjištěné odpovědi z obou dotazníků. Z dotazníku pro rodiče vyselektujeme dvě otázky, první bude otázka č. 17, zda se chová jejich dítě agresivně. Pomocí této otázky autorka zjišťuje, že nejčastěji, tedy ve třiceti jedna případech, rodiče uvedli odpověď ano, občas. Dvacet devět respondentů odpovědělo záporně a pouze sedm tázaných zakroužkovalo ano, často. Rodiče si jsou sami dobře vědomi agresivního chování u svých potomků. Další otázkou (č. 6) z dotazníku pro rodiče, která nám pomůže při ověřování páté hypotézy, se autorka ptá, jestli se rodiče setkali s chováním jejich dětí, které bylo ovlivněno sledováním televizního pořadu. U této otázky převládala odpověď ano, ale jen v málo případech rodiče napsali příklad takového chování. Ano tedy uvedlo čtyřicet devět rodičů. Otázky, které nám pomohou při ověřování této poslední hypotézy, nalezneme i v dotazníku pro děti. Například otázka č. 15, která se týká toho, zda děti někdy napodobovaly něco, co viděly v televizi nebo na internetu. Autorka chce pomocí této otázky odhalit, zda se děti zajímají, co v televizi, nebo na internetu vidí, a zda se jim to zalíbí natolik, že si přejí nový poznatek samy vyzkoušet v praxi. Na tuto otázku odpovědělo šedesát jedna dětí ano a zbylých třicet devět ne. Tento poznatek je až děsivý. Hlavně protože se na internetu nachází spousta návodů a instrukcí k různým věcem, které nejsou vždy bezpečné. Na základě předešlých odpovědí autorka ví, že se děti s oblibou dívají na pořady nevhodné, takže se domnívá, že i v případě internetu budou inklinovat k hledání podobných věcí, určitě ne pouze k těm, které jsou přizpůsobené dětskému věku. **Pravdivost poslední, páté hypotézy, že většina dětí má sklony k agresivnímu jednání v důsledku sledování televize a internetu, se tedy na základě zjištěných údajů z dotazníkového šetření ověřila.**

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývá problematikou vlivu televize a internetu na projevy agresivity v chování žáků prvního stupně základní školy, přesněji Fakultní základní školy a mateřské školy Barrandov II při PedF UK. Práce je rozdělena do sedmi kapitol, první až čtvrtá kapitola se týká teoretické části a pátá až sedmá kapitola obsahuje praktickou část. V teoretické části autorka vysvětluje pojmy týkající se medií a jejich vlivů, vývojovou psychologii dítěte a také agresivní chování a pojmy s ním spojené. Praktická část se zabývá samotným výzkumem. Před zahájením tohoto výzkumu bylo stanoveno pět orientačních otázek a pět předpokladů neboli hypotéz. Bylo nezbytné promyslet co nejefektivnější směřování dotazníkového šetření k možnému potvrzení, či vyvrácení předpokladů zkoumaného problému. Nabízelo se několik možných okruhů otázek, ze kterých autorka vygenerovala pět nejpodstatnějších.

K potvrzení či vyvrácení předem stanovených hypotéz této bakalářské práce a k získání co nejpresnějšího závěru byla zvolena metoda pozorování, nestandardizovaného dotazování a na tyto metody navazující dotazníkové šetření. K tomuto účelu autorka sestavila dva podrobné dotazníky. Oba dotazníky byly zcela anonymní. Dotazník pro děti měl 23 otázek a dotazník pro rodiče 20 otázek. Pro dotazníkové šetření byly tedy zvoleny dvě skupiny respondentů. První skupinou byli žáci prvního stupně výše zmíněné školy, tedy děti ve věku od šesti do jedenácti let a druhou skupinou byli rodiče těchto žáků.

Cílů bakalářské práce bylo hned několik. Prvním cílem bylo charakterizovat agresivní chování a jeho projevy u žáků prvního stupně základní školy. Dále bylo nutné zjistit kolik dětí je ovlivňováno tím, co vidí v televizi a na internetu a zda děti považují vliv televize jako pozitivní pro jejich vývoj. Také bylo záměrem objasnit, jestli rodiče dostatečně kontrolují to, co jejich děti sledují v televizi nebo na internetu a zda si rodiče myslí, že média mají důležitou roli při výchově jejich dětí. V neposlední řadě bylo důležité ověřit, zda se děti chovají agresivně v důsledku toho, co viděly v televizi nebo na internetu.

Pomocí dotazníkových šetření se autorce podařilo potvrdit pravdivost všech pěti stanovených hypotéz. Tedy, že:

1. Více než padesát procent dětí je ovlivňováno tím, co vidí v televizi a na internetu.
2. Více než padesát procent dětí si myslí, že vliv médií je vždy pozitivní.
3. Většina dotazovaných rodičů dostatečně nekontroluje, co sledují jejich děti v televizi nebo na internetu.
4. Většina dotazovaných rodičů si myslí, že média nemají důležitou roli při výchově dětí.
5. Většina dětí má sklony k agresivnímu jednání v důsledku sledování televize a internetu.

Autorka byla ráda, že si zvolila právě toto téma. S mládeží pracuje a tráví volný čas. Mnohá zjištění může využít v současném i budoucím životě. Je dobré vědět, že se některým věcem dá předejít a zabránit a jiné zase ovlivnit. Důležité je však poznání, jak moc jsou děti vnímavé na okolní podněty. Televize a počítače se nachází snad v každé rodině, a proto je třeba si uvědomit, že i když to tak nevypadá, děti vědomě, či nevědomě zaznamenávají, co vidí, nebo slyší. Jejich duše jsou ještě v dětském věku křehké a zranitelné, proto je na nás dospělých, abychom je chránili.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

1. CAPPONI, Věra, NOVÁK. Tomáš, 1992. *Sám sobě psychologem*. Vyd. 1. Praha: Grada, 216 s. ISBN 80-85424-88-6.
2. ČERMÁK, Ivo, 1999. *Lidská agrese a její souvislosti*. Vyd. 1. Ždár nad Sázavou: Fakta, 204 s. ISBN 80-902614-1-8.
3. HAMER, Dean, COPELAND, Peter, 2003. *Geny a osobnost: biologické základy psychiky člověka*. Vyd. 1. Praha: Portál, 264 s. ISBN 80-7178-779-5.
4. HAYESOVÁ, Nicky, 2013. *Základy Sociální psychologie*. Vyd. 7. Praha: Portál, 168 s. ISBN 978-80-262-0534-0.
5. JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ Barbara, 2003. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 208 s. ISBN 80-7178-697-7.
6. KERN, Hans, 2000. *Přehled psychologie*. Vyd. 2. Praha: Portál, 296 s. ISBN 80-7178-426-5.
7. KOUKOLÍK, František, DRTILOVÁ Jana, 2006. *Vzpouza deprivantů: nestvůry, nástroje, obrana*. Vyd. 1. Praha: Galén, 327 s. ISBN 978-80-7262-410-2.
8. LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana, 1998. *Vývojová psychologie*. Vyd. 3., přeprac. a dopl. Praha: Grada, 344 s. obr. ISBN 80-716-9195-X.
9. MCQUIAL, Denis, 2002. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 448 s. ISBN 80-7178-714-0.
10. MUSIL, Josef, 2003. *Elektronická média v informační společnosti*. Vyd. 1. Praha: Votobia, 261 s. ISBN 80-7220-157-3.
11. MUSIL, Josef, 2010. *Sociální a mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-7452-002-0.
12. NAKONEČNÝ, Milan, 1997. *Motivace lidského chování*. Vyd. 1. Praha: Academia, 270 s. ISBN 80-200-0592-7.
13. NAKONEČNÝ, Milan, 1999. *Sociální psychologie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 287 s. ISBN 80-200-0690-7.

14. PONĚŠICKÝ, Jan, 2004. *Agrese, násilí a psychologie moci*. Vyd. 1. Praha: Triton, 226 s. ISBN 80-7254-593-0.
15. PROKOP, Dieter, 2005. *Boj o média: dějiny nového kritického myšlení o médiích*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 409 s. ISBN 80-246-0618-6.
16. REIFOVÁ, Irena & kolektiv, 2004. *Slovník mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 327 s. ISBN 80-7178-926-7.
17. ŘÍČAN, Pavel, 1995. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. Vyd. 1. Praha: Portál, 95 s. ISBN 80-7178-049-9.
18. ŘÍČAN, Pavel, PITHARTOVÁ, Drahomíra, 1995. *Krotíme obrazovku: jak vést děti k rozumnému užívání médií*. Vyd. 1. Praha: Portál, 62 s. ISBN 80-7178-084-7.
19. SAK, Petr, 2007. *Člověk a vzdělání v informační společnosti: vzdělání a život v komputerovaném světě*. Vyd. 1. Praha: Portál, 296 s. ISBN 978-80-7367-230-0.
20. SUCHÝ, Adam, 2007. *Mediální zlo – mýty a realita: souvislost mezi sledováním televize a agresivitou dětí*. Vyd. 1. Praha: Triton, 168 s. ISBN 978-80-7254-926-9.
21. VACÍNOVÁ, Marie, TRPIŠOVSKÁ, Dobromila, FARKOVÁ, Marie, 2010. *Psychologie*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 239 s. ISBN 978-80-7452-008-2.
22. VÁGNEROVÁ, Marie, 2005. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 468 s. ISBN 80-246-0956-8.
23. VÝROST, Jozef, SLAMĚNÍK, Ivan (Eds.), 2008. *Sociální psychologie*. 2., přepracované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 408 s. ISBN 978-80-247-1428-8.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Věk, pohlaví a počet respondentů.....	45
---	----

Seznam grafů

Graf 1 - Oblíbenost internetu a televize.....	46
Graf 2 - Kontrola sledovaných pořadů	48
Graf 3 - Oblíbené televizní pořady.....	49
Graf 4 - Zákaz sledování pořadů s násilím	50
Graf 5 - Poslední sledovaný pořad	51
Graf 6 - Oblíbený pořad nebo film.....	52
Graf 7 - Napodobování situací sledovaných v televizi nebo na internetu	54
Graf 8 - Přehled o tom co děti sledují.....	59
Graf 9 - Ovlivněné chování sledováním televize, či internetu.....	61
Graf 10 - Televize a internet jako vzdělávací prostředek.....	63
Graf 11 - Role médií při výchově dětí	66
Graf 12 - Pohlaví	68

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník pro děti.....	I
Příloha B - Dotazník pro rodiče	III

Vliv televize a internetu na projevy agresivity v chování žáků prvního stupně základní školy

Dobrý den,

ráda bych Vás požádala o vyplnění následujícího dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce nazvané Vliv televize a internetu na projevy agresivity v chování žáků prvního stupně základní školy. Dotazník je zcela anonymní, a proto Vás prosím o pravdivé odpovědi, které mi pomohou splnit cíl mé práce – zjistit zda, jak a v jaké míře působí televize a internet na zvolenou cílovou skupinu.

Děkuji Daniela Radinová

DOTAZNÍK PRO DĚTI

(Zvolenou možnost odpovědi zakroužkujte, v případě volby bodu "jiné" napište vlastní variantu odpovědi.)

1. Tvůj věk? 6 - 7/ 8 – 9/ 10 – 11
2. Tvé pohlaví? chlapec / dívka
3. S kým bydlíš? s mámou a tátou / jen s mámou / jen s tátou / s někým jiným
4. Hrají si s tebou rodiče? často / občas / nikdy
5. Co máš raději? televizi / počítač
6. Máš televizi ve svém pokoji? ano / ne
7. Díváš se rád na televizi? ano / ne
8. Říkají ti rodiče, na co se smíš dívat? ano / ne
9. Jak často se díváš na televizi? každý den / jednou za dva dny / jednou za týden / méně než jednou týdně
10. Jaké televizní pořady sleduješ? pohádky / seriály / dobrodružné filmy / romantické filmy / akční filmy / komedie / kreslené filmy / fantazy / horory / soutěže / dokumenty
11. Nechají tě rodiče sledovat filmy, ve kterých je násilí? ano / ne
12. Co jsi sledoval naposledy? Uved':
13. Jaký je Tvůj oblíbený pořad v televizi, nebo film? Uved':

14. Hraješ si někdy s kamarády na svého oblíbeného hrdinu? ano / ne

15. Napodoboval jsi někdy něco, co jsi viděl v televizi nebo na internetu?

Ano, uveď co? / ne

16. Myslíš si, že vše, co vidíš v televizi nebo na internetu, je správné? ano / ne

17. Vyber, na co by ses díval v televizi nejraději (u každé možnosti podtrhni jednu):

- a) Studio Kamarád / Monstra vs. Vetřelci
- b) S Jakubem v přírodě / Ordinace v růžové zahradě
- c) AZ kvíz junior / Kobra 11
- d) Tom a Jerry / Bořek stavitel
- e) Transformers / Bludiště
- f) Věda je detektivka / Batman

18. Používáš internet? ano / ne

19. Viděl jsi na internetu někdy něco, co se ti nelíbilo nebo ti to přišlo děsivé? ano/ne

20. Používáš facebook? ano / ne

21. Hraješ na internetu počítačové hry online? ano, často / ano, někdy / ne, nikdy

22. Vědí rodiče, co děláš na internetu? ano / ne

23. Co by byl pro tebe nejhorší trest?

- a) Nesmět se dívat na televizi.
- b) Nesmět si jít hrát ven s kamarády.
- c) Nesmět si hrát na počítači či tabletu.
- d) Nedostat žádnou sladkost.

Děkuji za váš čas

Příloha B - Dotazník pro rodiče

Vliv televize a internetu na projevy agresivity v chování žáků prvního stupně základní školy

Dobrý den,

ráda bych Vás požádala o vyplnění následujícího dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce nazvané Vliv televize a internetu na projevy agresivity v chování žáků prvního stupně základní školy. Dotazník je zcela anonymní, a proto Vás prosím o pravdivé odpovědi, které mi pomohou splnit cíl mé práce – zjistit zda, jak a v jaké míře působí televize a internet na zvolenou cílovou skupinu.

Děkuji Daniela Radinová

DOTAZNÍK PRO RODIČE

(Zvolenou možnost odpovědi zakroužkujte, v případě volby bodu "jiné" napište vlastní variantu odpovědi.)

1. **Necháte své dítě dívat se na televizi, když potřebujete mít čas na práci?** ano / ne
2. **Jak často dovolujete dětem sledovat televizi?** každý den / jednou za dva dny / jednou týdně / méně než jednou týdně
3. **Jak dlouho necháváte děti sledovat televizi?** 30 m / 1 h / 2 h / 3 h / více než 3 h
4. **Máte přehled o tom, co vaše děti sledují v televizi?** ano / ne
5. **Dovolujete dětem sledovat filmy, které nejsou pro ně určené?** ano / ne
6. **Setkali jste se u vašeho dítěte s chováním, které bylo ovlivněno sledováním televizního pořadu?**
 - a) ano (- uveďte 1 až 2 příklady)
 - b) ne
7. **Víte, čím se vaše děti baví na internetu?** ano / ne
8. **Mají vaše děti omezený přístup na internet?** ano / ne

9. Používáte televizi nebo internet jako vzdělávací prostředek? ano / ne
10. Čtete svým dětem před spaním? ano (Pokud ano, tak co?) / ne
11. Hrajete si se svými dětmi? ano (Jak často?) / ne
12. Jak dlouho necháváte děti u počítače? 30m / 1h / 2h / 3h / více než 3 h
13. Je podle vás zájem vašeho dítěte o internet přiměřený? ano (odůvodnění)/ ne
14. Je podle vás zájem vašeho dítěte o televizi přiměřený? ano (odůvodnění) / ne
15. Nebojíte se falešných identit a jiných nástrah na internetu? ano / ne
16. Myslíte si, že média hrají nějakou roli při výchově dětí? ano / ne
17. Chová se vaše dítě agresivně? ano, často / ano, občas / ne
18. Jaké jsou volnočasové aktivity vašich dětí? Uveďte 1 – 3 aktivity.
- a) sport
 - b) zájmové kroužky
 - c) četba knih
 - d) televize
 - e) internet
 - f) jiné - uveďte
19. Jaké jsou zájmy vašich dětí? Uveďte 1 – 3 zájmy.
- a) sportování
 - b) četba knih
 - c) tancování
 - d) malování
 - e) televize
 - f) internet
 - g) hudební nástroje
 - h) stavebnice
 - i) jiné - uveďte
20. Pohlaví dítěte? dcera / syn

Děkuji za váš čas

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Daniela Radinová

Obor: 7202R026 – Sociální a mediální komunikace (Bc. SMK)

Forma studia: Prezenční

Název práce: Vliv televize a internetu na projevy agresivity v chování žáků prvního stupně základní školy

Rok: 2016

Počet stran textu bez příloh: 66

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů českých použitých zdrojů: 23

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 0

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Alena Svobodová, CSc.